

Το γεφύρι στα Χτίσματα απευθύνει SOS (στη σελ. 7)

ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ

Χρονικά

ΚΩΔΙΚΟΣ 4171

ΕΤΟΣ 29ο - ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 124 - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2022
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΝΑ ΤΡΙΜΗΝΟ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΡΑΧΟΥΛΑΣ
Εκδότης σύμφωνα με το Νόμο: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΣΙΟΥΛΑΣ - Τηλ. 6976777462

Η προϊστορική Θεσσαλία

"Γαίης μεν πάσης, το πελασγικόν άργος άμεινον"
(Απ' όλη τη γη, καλύτερη είναι η Θεσσαλική)

Δελφικό επίγραμμα

Γράφει ο Λάμπρος Γριβέλλας
lampgriv@gmail.com

Η ιστοριογραφία στον περιοδικό τύπο των Πολιτιστικών Συλλόγων της Θεσσαλίας συνήθως περιστρέφεται γύρω από την εποχή της τουρκοκρατίας. Η τουρκοκρατία καταλαμβάνει μια χρονική περίοδο τεσσάρων αιώνων, από το 1420 μ.Χ. μέχρι την ελληνική επανάσταση του 1821. Ασήμαντη, θα λέγαμε, σε σχέση με την τρισχιλιετή και πλέον ελληνική ιστορία και την απέραντη μυθολογία μας. Από την παραπάνω περιοριστική ιστοριογράφηση δεν εξαιρούνται και τα "Ζωγλοπτικά Χρονικά". Καιρός επομένως να επιστρέψουμε, με μια σειρά άρθρων, στις απαρχές της ιστορικής πορείας της πατρίδας μας, δηλαδή της Θεσσαλίας, και προπαντός στη μυθολογούμενη περίοδό της, στην προϊστορία.

Όλοι οι λαοί έχουν μια περίοδο της ιστορίας τους η οποία αναφέρεται στο απώτατο παρελθόν τους. Κατά την περίοδο αυτή, τα ιστορικά γεγονότα συγχέονται με το μύθο, τους θρύλους και τις παραδόσεις σε τέτοιο βαθμό, που ο ιστορικός να μη μπορεί να ξεχωρίσει τι είναι ιστορικό γεγονός και τι μύθος. Αυτή την περίοδο την ονομάζουμε Προϊστορία.

Στη Θεσσαλία και στην Ελλάδα γενικότερα η εποχή αυτή, δηλαδή η προϊστορία, είναι μακρότατη. Ανάμεσα στην προϊστορία και την ιστορία δεν υπάρχει ένα ακριβές διαχωριστικό όριο. Μπορούμε όμως να πούμε με σχετική βεβαιότητα, ότι η ιστορία αρχίζει από την εποχή που οι άνθρωποι άρχισαν να κατασκευάζουν μνημεία και να χρησιμοποιούν το γρα-

Προϊστορικός οικισμός

Συνέχεια στην 3η σελ.

Σ' αυτό το φύλλο θα διαβάσετε...

1. Γριβέλλα Λάμπρου: "Η προϊστορική Θεσσαλία"...σελ. 1-3
2. Κατσιούλα Γιώργου: "Η αρχαία καταγωγή μας"1-4
3. Κλήμου Γιώργου: "Καποδιστριακός Δήμος Ιτάμου: Συγγραφείς και βιβλία"1-9
4. Καραγιάννη Βασιλή: "Αδιόριστος δάσκαλος στο χωριό μου"1-5
5. Ζαχαροπούλου Άγγελου: "1944. Αναμνήσεις από την απελευθέρωση"1-4
6. Σούλας Τόσκα-Κάμπα: "Λαϊκή θεραπευτική"1-4
7. Παππά Μάρκου: "Τα δυο αδέρφια"1-8
8. Κατσιούλα Παναγιώτη: "Αρχή και τέλος ενός οικισμού"1-8
9. Παππά Μάρκου: "Χεμίνας" (ποίημα)2
10. Επιστολή Κατόικου προς Καραγιάννη2
11. Κοινωνικά, Συνδρομές, Ανιμίματα, Ανέκδοτο2
12. Νεκρολογία Κώστα Παπαλέξη2
13. Καραμούντζου Σπύρου: "Το κομπολόι" (ποίημα)2
14. Ιστορικές σελίδες: "Η ιστορία του "Αβέρωφ"7
15. Τον καιρό των "εθνοσωτήρων"7
16. "Το γεφύρι στα Χτίσματα απευθύνει SOS"7
17. Αποστολού Βαγγέλη: "Ράβε-Ξήλωνε ή της Άρτας το γεφύρι"10
18. Ν. Κατόικου: "Ο σύγχρονος άνθρωπος" (βιβλιοπαρουσίαση)10
19. "Καρδίτσιώτες Φοιτητές στο Παν/μιο της Αθήνας"10
20. "Η Αγόρω και η Πούλω"10
21. "Ποιος είναι ο Έλληνας"10
22. Λάμπρου Γριβέλλα: Αναμνήσεις: 1) Η σκαμιά της μανιάς, 2) Ο παπα-Βαγγέλης11
23. Κώστα Κρυστάλλη: "Το τραγούδι του τρυγητού"11
24. "Μοίρα και τύχη" (χρονογράφημα)12
25. Επιστολή στον Πρωθυπουργό12
26. Επιστολή στο Δήμαρχο Καρδίτσας12
27. Πεζογέφυρα στο Παλιοζωγλόπι12
28. Φως στο τούνελ για το δρόμο Ραχούλα - Παλιοζωγλόπι - Ιταμο12

Η αρχαία καταγωγή μας

"Πάντες άνθρωποι του ειδέναι ορέγονται φύσει" (Αριστοτέλης). Δηλαδή, όλοι οι άνθρωποι από τη φύση τους είναι πλασμένοι να τους αρέσει η μάθηση. Αυτή είναι μια μεγάλη αλήθεια, διότι ο άνθρωπος από τη μακρινή εποχή που ζούσε στις σπηλιές, ερευνώντας και μαθαίνοντας έφτασε στην εποχή μας, δημιούργησε επιστήμη, ιστορία, πολιτισμό και έφτασε ως τα άστρα. Άλλο ότι οι ανακαλύψεις του, εξαιτίας της κακής χρήσης τους, κινδυνεύουν να αφανιστούν, τι μέχρι τώρα δημιουργήσε (πυρηνικός πόλεμος). Στο άρθρο που ακολουθεί θα

Γράφει ο Γιώργος Δ. Κατσιούλας

Κατοικία προϊστορικών ανθρώπων

Συνέχεια στην 4η σελ.

Καποδιστριακός Δήμος Ιτάμου Συγγραφείς και βιβλία

Γράφει ο Γεώργιος Αθ. Κλήμος

Αντικείμενο της έρευνάς μας αυτή τη φορά, όπως υποδεικνύει και ο τίτλος της εργασίας μας, τα βιβλία που αφορούν τον πρώην Καποδιστριακό Δήμο Ιτάμου (ΦΕΚ 244/1997). Ως γνωστόν ο παραπάνω Δήμος συγκροτήθηκε με έδρα το Καλλίθηρο, και τα χωριά: Ραχούλα, Καταφύγι, Καστανιά - Μούχα, Αμάραντος, Σαραντάπορο - Νεραίδα, Καραπλάσι και Αμπελικό. Στην έρευνά μας καταγράφουμε τους συγγραφείς των παραπάνω οικισμών που έλκουν την καταγωγή από αυτά και έχουν γράψει ένα ή περισσότερα αυτοτελή βιβλία για την περιοχή (Ιστορία - Λαογραφία - Δημοτικό Τραγούδι κλπ). Στα παραπάνω βιβλία δεν

Συνέχεια στην 9η σελ.

ΑΔΙΟΡΙΣΤΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

Γράφει ο Βασίλης Χρ. Καραγιάννης

Τον Ιούνιο του 1954 δώσαμε απολυτήριες εξετάσεις στη Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία Ιωαννίνων και εγώ έφυγα αμέσως για το χωριό μου, κυρίως για δύο βασικούς λόγους. Πρώτον δεν είχα άλλα χρήματα να συντηρηθώ ούτε και η οικογένειά μου να μου στείλει και δεύτερον στο χωριό είχαν πολλές δουλειές και έπρεπε να είμαι εκεί για να βοηθήσω στη συγκομιδή της σοδειάς του σταριού και των άλλων γεωργικών προϊόντων. Άφησα όμως το φίλο μου και συσπουδαστή μου Γιώργο Στουρνάρα, από τη Δομνίτσα Ευρυτανίας, να μου στείλει το απολυτήριο της Ακαδημίας και ό, τι άλλο χρειαζόνταν για

Συνέχεια στην 5η σελ.

1944. ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Γράφει ο Άγγελος Ζαχαροπούλος, Επίτιμος Διευθ. της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πρ. Γενικός Διευθ. του Υπουργείου Γεωργίας μέλος της Κεντρικής Επιτροπής Διαπρωτεύσεων για την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ (ο τελευταίος επίσημ).

Το Σεπτέμβριο του 1944 έφυγαν οι Γερμανοί από την Καρδίτσα. Αμέσως άνοιξαν τα σχολεία. Κατεβήκαμε χαρούμενοι από τα ορεινά χωριά μας για να ξαναβρούμε τα θρανία που είχαμε εγκαταλείψει για μεγάλα χρονικά διαστήματα, όσο διαρκούσε η κατοχή.

Ήμουν στην προτελευταία τάξη του οχτατάξιου τότε Γυμνασίου. Πρώτο μάθημα η οργανική χημεία, θέμα η αιθυλική αλκοόλη. Καθηγητής ένας εξαιρετος φυσικός, ο αξεχαστος Στέφανος Σερμπέτης. Μας δήλωσε ότι η εαμική εξουσία επέβαλε τη χρήση της δημοτικής στην εκπαίδευση, πράγμα που τον δυσκόλευε επειδή, επί μία εικοσαετία εδίδασκε στην καθαρεύουσα. Συνέχισε λοιπόν σε

Συνέχεια στην 4η σελ.

Λαϊκή θεραπευτική Από το βιβλίο της "Λαογραφικά Αργιθέας"

Ήταν τα χρόνια που οι κλέφτες αλώνιζαν την περιοχή και αποτελούσαν φόβητρο για Τούρκους κι Αρβανίτες. Ένα τουρκόκο ασκέρη κίνησε νάρθει στο χωριό Καλή Κώμη από το Λιάσκοβο, γιατί, όπως είχε πληροφορηθεί, οι ντόπιοι πρόσφεραν τροφή και βοήθεια στους κλέφτες και μάλιστα στους Κατσαντωνιάους, που τριγύριζαν στ' αγραφιώτικα κατατόπια. Πριν φτάσουν στο χωριό, έκαψαν να ξεποστάσουν στην τοποθεσία "Παλιοκλήσι". Όπως κάθισαν να ξεποστάσουν, τους ήρθε, λένε, φώτιση Θεού και άρχισαν ν' αναρωτιούνται, αν πρέπει να κάμνουν κακό στο χωριό που θα πήγαιναν. Κάτι άλλαξε μέσα τους κι από άγριοι που ήταν ημέρεψαν και τράβηξαν για την

Συνέχεια στην 4η σελ.

Γράφει η Λαογράφος Σούλα Τόσκα-Κάμπα

ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΡΦΙΑ

Τα πρώτα θύματα του Εμφυλίου

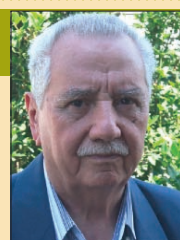
Γράφει ο Μάρκος Παππάς

Το χωριό μου τον Εμφύλιο τον πλήρωσε με αρκετά θύματα, όπως κι όλα σχεδόν τα χωριά και η Ελλάδα ολόκληρη, γιατί εκείνη την εποχή οι άνθρωποι είχαν χωριστεί σε Ελασίτες (αντάρτες του Ε.Λ.Α.Σ.)¹ και Μάυδες (Μ.Α.Υ.)². Η διχόνοια και η εκδίκηση ήταν αιτία να χαθούν αρκετοί χωριανοί, φυσικά κι από τα δύο στρατόπεδα. Η διχόνοια, αυτή η αιώνια κατάρα, αυτή η αγιάτρευτη πληγή του Έθνους που παραμένει πάντα ανοιχτή. Η διχόνοια, αυτό το μεγάλο ελάττωμα της φυλής μας που πυροδότησε

Συνέχεια στην 8η σελ.

ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ ΕΝΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

[Το κείμενο του Παναγιώτη Α. Κατσιούλα, "Παντρολογήματα στην Εξοχή", που δημοσιεύεται σε επανάλυση, δείχνει, "σε ζωντανή μετάδοση", τη μεταβολή που επήλθε στους μικρούς υπαίθριους συνοικισμούς της χώρας μας (στην περίπτωση μας στο Ζωγρί και στο Κούτσουρο), στο διάστημα των 84 ετών που μεσολάβησαν από το 1938 (τότε ήταν 10 χρονών ο Π.) μέχρι το 2022. Επαληθεύει την ΑΡΧΗ και το ΤΕΛΟΣ ενός αγροτικού πολιτισμού. Το 1938, ο Παναγιώτης θυμάται το Ζωγρί και το απέναντι Κούτσουρο να σφύζουν από ζωή, η φτώχεια να δέρνει την αγροτική κοινωνία, η οποία ζούσε ακόμα σε καλύβες και καλυβόσπιτα, εκείνη να αντιστέκεται με σθένος στην ανέχεια, και απόδειξη είναι τα παντρολογήματα που δίνουν και παίρνουν. Είκοσι χρόνια αργότερα βρίσκουμε τις ίδιες

Γράφει ο Παναγιώτης Αγαπίου Κατσιούλας

Συνέχεια στην 8η σελ.

Η προϊστορική Θεσσαλία

Συνέχεια από τη σελ. 1

πτό λόγο (επιγραφές και κείμενα). Απ' όσα είναι γνωστά, στον ελληνικό χώρο η εποχή αυτή τοποθετείται στον 8ο π.Χ. αιώνα, και πιο συγκεκριμένα, παίρνουν ως αφετηρία την πρώτη Ολυμπιάδα (776 π.Χ.). Σ' αυτό συμφωνούν οι περισσότεροι ιστορικοί. Την αρχή των προϊστορικών χρόνων, δεν μπορούμε να την εντοπίσουμε χρονολογικά, από όσα όμως είναι γνωστά, ο αρχαιότερος οικισμός της Ευρώπης βρέθηκε στο Σέσκλο της Μαγνησίας και τοποθετείται γύρω στο 6.500 π.Χ..

Παλαιολιθική εποχή. Η Θεσσαλία, δίκαια θεωρείται η κοιτίδα των ευρωπαϊκών λαών. Από παλαιολιθικά λείψανα που βρήκε ο Γερμανός αρχαιολόγος Vladimir Milojcic το φθινόπωρο του 1958, διαπιστώθηκε ζωή στη Θεσσαλία πριν από 100.000 χρόνια. Σχετικά με τους πρώτους ανθρώπινους οικισμούς στη Θεσσαλία, πολύ διαφωτιστικές είναι οι έρευνες του Έλληνα αρχαιολόγου Χρίστου Τσουντα στο Διμήνι και στο Σέσκλο. Από τις στρωματικές έρευνες στις όχθες του Πηνειού, έχει διαπιστωθεί ότι οι παλαιότερες παραδόσεις για τον κατακλισμό που έγινε στη Θεσσαλία την εποχή του Δευκαλίωνα είναι πραγματικότητα.

Σύμφωνα λοιπόν με τα συμπεράσματα των αρχαιολόγων, η τήξη των παγετώνων, που την τοποθετούν γύρω στα 8000 π.Χ. εκδηλώθηκε στην Ελλάδα σε μια περίοδο κατακλισμοειών βροχών, που είχαν ως αποτέλεσμα η Θεσσαλία να μεταβληθεί σε λίμνη. Την περίοδο που ακολουθεί και την οποία ονομάζουμε Νεολιθική, οι άνθρωποι ασχολούνται με το κυνήγι και το ψάρεμα, ενώ εμφανίζονται και οι πρώτοι μικροί οικισμοί.

Από το 5000 π.Χ. η ζωή στη Θεσσαλία αρχίζει να βελτιώνεται σημαντικά. Οι άνθρωποι παύουν να είναι τροφουσλλέκτες. Εγκαθίστανται μόνιμα σε διάφορα μέρη και αρχίζουν να καλλιεργούν τη γη και να εξημερώνουν τα ζώα. Αυτή η φάση ονομάστηκε προκεραμική, γιατί η χρήση των αγγείων είναι ακόμα άγνωστη.

Την Προκεραμική ακολουθεί η Νεολιθική περίοδος. Οι άνθρωποι χρησιμοποιούν λίθινα εργαλεία και κατασκευάζουν μονόχρωμα και εγχάρακτα αγγεία, διαφόρων αποχρώσεων. Βασικές ασχολίες τους είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία. Παράλληλα χρησιμοποιούν και το κόκκαλο για την κατασκευή λεπτότερων εργαλείων, όπως βελόνες, αγκίστρια, λεπίδες και αιχμές δοράτων. Το κυριότερο είδος που καλλιεργούσαν είναι το σπάρτι. Το άλεσμά του γινόταν σε χειρόμυλους και το ψήσιμό του στη χόβολη ή σε μικρούς φούρνους. Επίσης καλλιεργούσαν τη συκιά και αποταμίευαν ξερά σύκα για το χειμώνα. Γνώριζαν ακόμα να επεξεργάζονται δέρματα, να γνέθουν και να υφαίνουν το μαλλί.

Πώς έχτιζαν τα σπίτια και τους οικισμούς

Από τις ανασκαφές του Διμηνίου και του Σέσκλου αποκαλύφθηκε ότι οι άνθρωποι αυτής της εποχής ζούσαν οργανωμένοι σε μικρές φυλές και ήταν εγκατεστημένοι σε οχυρωμένους οικισμούς, πάνω σε λοφίσκους. Οι ακροπόλεις τους αποτελούνταν από έναν κεντρικό οχυρωμένο περίβολο, που ήταν η κατοικία του αρχηγού. Καθώς ο πληθυσμός του οικισμού πύκνωνε, χτίζονταν και άλλοι περίβολοι εξωτερικοί, που τελικά έφταναν τους έξι ή τους εφτά. Μ' αυτόν τον τρόπο αντιμετώπιζαν και τις επιθέσεις άλλων εχθρικών φυλών. Τα σπίτια τους ήταν κυκλικές λιθόχτιστες και αχυροσκέπαστες καλύβες, με ένα άνοιγμα για είσοδο.

Η ανάπτυξη των τεχνών

Η κεραμική της Νεολιθικής εποχής στη Θεσσαλία είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσα. Τα αντικείμενα που ήρθαν στο φως από τις ανασκαφές είναι δείγμα για το βαθμό της καλαισθησίας των ανθρώπων που τα κατασκεύαζαν και τα χρησιμοποιούσαν. Συνήθως κατασκεύαζαν μεγάλα αγγεία για την αποταμίευση των καρπών, αλλά και άλλα μικρότερα για τις ανάγκες του σπιτιού. Γύρω στο 3000 π.Χ. κατασκεύαζαν τα αγγεία με το χέρι, αργότερα όμως, γύρω στο 2500 π.Χ., άρχισαν να χρησιμοποιούν τον τροχό και το φούρνο. Στα αγγεία τους χρησιμοποιούσαν γραμμωτή ή εγχάρακτη διακόσμηση, μονόχρωμη στην αρχή και αργότερα χρησιμοποιούσαν μέχρι και τρία χρώματα.

Η όλη εμφάνιση των αγγείων, με τη στιλπνότητα της στολισμένης επιφάνειας και τις ποικιλίες της φόρμας τους προδίδει λαό με ιδιότυπη καλλιτεχνική ευαισθησία.

Θρησκευτική ζωή

Τα λείψανα που βρέθηκαν στο Σέσκλο, στο Διμήνι, στη Μαγουλίτσα και στην Πύρρασο, μαρτυρούν ότι την εποχή αυτή λατρευόταν μια ανθρωπομορφική, θηλυκή θεότητα, σύμβολο της ευφορίας των καρπών της γης και της ευγονίας στους ανθρώπους και στα ζώα. Δεμένη επίσης με τη

θρησκευτική ζωή ήταν και η λατρεία των νεκρών.

Εθνολογικός καθορισμός

Κανένας εθνολογικός καθορισμός δεν μπορεί να γίνει για τους ανθρώπους της νεολιθικής εποχής. Δεν πρέπει όμως να ήταν Ινδοευρωπαίοι, γιατί η λατρευτική τους θεότητα ήταν γυναικεία. Ο Τσουντας, στηριγμένος στις αρχαίες παραδόσεις, υποθέτει ότι ήταν Θράκες.

Η εποχή του χαλκού

Από το 2300 π.Χ. αρχίζει στη Θεσσαλία η εποχή του χαλκού. Ένας καινούργιος λαός που γνώριζε τη χρήση του χαλκού για την κατασκευή όπλων και εργαλείων, εγκαταστάθηκε εδώ. Παράλληλα εξακολουθεί να χρησιμοποιείται και η πέτρα. Στις ακροπόλεις εξακολουθούν να χτίζουν πέτρινες οικοδομές με περισσότερα διαμερίσματα, ενώ η οχύρωση γίνεται πια όχι με επάλληλους περιβόλους, αλλά με μια βαθιά τάφρο, που περιζώνει όλον τον κατοικημένο χώρο.

Περίοδοι της Θεσσαλικής Ιστορίας

- 1 Προϊστορία
- 2 Αρχαία Ελλάδα
- 3 Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία
- 4 Εγκατάσταση Σλάβων
- 5 Επιδρομές Βουλγάρων
- 6 Εγκατάσταση Βλάχων
- 7 Εμπορικά προνόμια σε ξένους
- 8 Παρακμή
- 9 Το Δεσποτάτο της Ηπείρου
- 10 Δουκάτο Νέων Πατρών
- 11 Επιδρομές Καταλανών
- 12 Βυζαντινή διοίκηση
- 13 Σερβική διοίκηση
- 14 Οθωμανική Αυτοκρατορία
- 15 Ένωση με την Ελλάδα

Μυκηναϊκός πολιτισμός

Την εποχή του χαλκού ακολουθεί ο Μυκηναϊκός πολιτισμός της Θεσσαλίας. Λείψανα του πολιτισμού αυτού αποκαλύφθηκαν από τους αρχαιολόγους σε πολλά μέρη της Θεσσαλίας. Αναφέρουμε ενδεικτικά το Διμήνι, το Καπακλί, τον Πτελεό, τα Φάρσαλα, την Κρανώνα, αλλά κέντρο πολιτισμού της εποχής αυτής είναι η πόλη Ιωλκός, ο σημερινός Βόλος. Εδώ, αργότερα, η ελληνική φαντασία τοποθέτησε τους ωραίους μύθους με πρωταγωνιστές τον Κριθέα, τη Φυρώ, τον Πελία, τον Αίσονα, τον Ιάσονα και την παράδοση της αργοναυτικής εκστρατείας.

Ο μυκηναϊκός τάφος της Τούμπας στη Ραχούλα

Τα οριστικά αποτελέσματα από την ανασκαφή του τάφου της Τούμπας στον Ξηρόκαμπο Ραχούλας, δεν έχουν ανακοινωθεί, αφού η ανασκαφή δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Σύμφωνα όμως με τις ενδείξεις που προέρχονται από το σχήμα, τη δομή και τη θέση του τάφου, εικάζεται ότι αυτός είναι δημιουργήμα της Μυκηναϊκής εποχής.

Οι λαοί της Θεσσαλίας

Ο Στράβων, ακολουθώντας τις παραδόσεις της εποχής του, υποστηρίζει πως παλαιότατοι κάτοικοι της Θεσσαλίας είναι οι Πελασγοί. Οι γνώμες των ιστορικών διίστανται στο ζήτημα, αν οι Πελασγοί ήταν Έλληνες ή Προέλληνες, αν ήταν γηγενής πληθυσμός ή μετανάστευσαν από άλλα μέρη. Το περισσότερο πιθανό είναι ότι οι Πελασγοί είναι μια από τις πολλές φυλές που κατοικούσαν το θεσσαλικό χώρο, η ισχυρότερη και η πιο πολυάνθρωπη. Με κέντρο τη Λάρισα, μπορούσαν να εξουσιάζουν όλες τις γύρω εύφορες πεδιάδες. Άλλοι όμως ιστορικοί θέλουν τους Πελασγούς προελληνικό φύλο, που κατοικούσε την εύφορη πεδιάδα του Πηνειού, γι' αυτό εκείνη ονομαζόταν Πελασγική. Αργότερα Πελασγική έγινε και η περιοχή γύρω από τον Πηνειό.

Όποια όμως κι αν είναι η αλήθεια, γεγονός είναι ότι στα ομηρικά χρόνια, οι Πελασγοί της Θεσσαλίας λογαριάζονταν ανάμεσα στις ελληνικές φυλές, γι' αυτό και ο Αχιλλέας - αντιπροσωπευτικός ήρωας των Ελλήνων - προσεύχεται στον Δωδωναίο Δία, που είναι πελασγική θεότητα.

Άλλοι λαοί

Στους πρόποδες του Ολύμπου φέρεται ότι κατοικούσαν οι Δωριείς. Η χώρα τους αρχικά λεγόταν Δωριόδα και κατόπι Πελοπόννησος. Οι Αιολείς ζούσαν στα ορεινά και πεδινά μέρη του νομού Καρδίτσας. Ο τόπος που ζούμε σήμερα λεγόταν Αιολία και τα ορεινά Δολιχία και Αθη

μαναία. Οι Αχαιοί ζούσαν στην περιοχή Φαρσάλων-Αλμυρού, ως το Σπερχειό, και η χώρα αυτή λεγόταν Αχαιόδα και οι κάτοικοι της Αχαιό Φθιώτες. Την ίδια περιοχή, πριν απ' αυτούς, κατοικούσαν οι Μυρμιδόνες, οι οποίοι με αρχηγό τον Αχιλλέα, έλαβαν μέρος στον Τρωικό Πόλεμο. Στην περιοχή του Πηλίου κατοικούσαν οι Μάγνητες. Οι Αιωνιάνες είχαν εγκατασταθεί στο "Δότιον Πεδίον" (περιοχή Αγιάς), απ' όπου αργότερα διώχθηκαν από τους Λαίονες.

Η εγκατάσταση των Θεσσαλών

Τον 11ο αιώνα π.Χ. εισβάλλουν από τη Θεσπρωτία οι Θεσσαλοί, φυλή πολυάνθρωπη και πολεμική, η οποία καταλαμβάνει το δυτικό τμήμα της χώρας, αρχικά με επάλληλες επιδρομές (νομοί Καρδίτσας και Τρικάλων), και με τον καιρό, επεκτείνεται ανατολικά.

Η τύχη των παλαιών κατοίκων της Θεσσαλίας

Οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν στα παλαιότερα πελασγικά κάστρα, σημεία καταστροφής τους από φωτιά. Απ' αυτό εικάζουν ότι οι φυλές αυτές αντιστάθηκαν όσο μπορούσαν στους επιδρομείς, αλλά τελικά υπέκυψαν στους ισχυρούς, όπως συμβαίνει σε όλες τις εποχές. Το μεγαλύτερο μέρος των πληθυσμών εκείνων μετακινήθηκε προς τα νότια, προς τη Βοιωτία και ακόμα νοτιότερα. Οι Αχαιοί π.χ. όπως ξέρουμε, εγκαταστάθηκαν στη Βόρεια Πελοπόννησο. Ένα τμήμα τους επίσης μετακινήθηκε προς τα ορεινά και είναι εκείνοι που ονομάστηκαν Δολιχίτες και εγκαταστάθηκαν στα Άγραφα, ενώ άλλες φυλές εγκαταστάθηκαν δυτικότερα, στη σημερινή περιοχή Αργιθέας και ονομάστηκαν Αθημάνες. Το μεγαλύτερο μέρος των γηγενών πληθυσμών όμως παρέμεινε και υποτάχθηκε στους νικητές. "Ούτοι μιν ουν, οι κατά τας ομολογίας καταμείναντες και παραδόντες εαυτούς, εκλήθησαν τότε μιν Μενέστερα, νυν δε Πενέστερα" (Στράβων). Ονομάστηκαν Μενέστερες, επειδή ήταν άνθρωποι που έμειναν εδώ. Οι Θεσσαλοί χρησιμοποίησαν τους Μενέστερες ως δουλοπάροικους, για να καλλιεργούν τη γη. Σύμφωνα με μαρτυρίες των ιστορικών, η ζωή τους ήταν μαρτυρική. Φυτοζούσαν και σέρνονταν κυριολεκτικά μέσα στη θεσσαλική λάσπη και, λόγω της απερίγραπτης φτώχειας τους ονομάστηκαν και Πενέστερες (πένης-φτωχός). Ονομάζονταν ακόμα και Θεσσαλοί, δηλαδή δούλοι των Θεσσαλών. Οι Πενέστερες δεν δέχονταν αδιαμαρτύρητα τη μοίρα τους και συχνά επαναστατούσαν. Πάντα όμως τα κινήματά τους πνίγονταν στο αίμα από τους καλά οργανωμένους Θεσσαλούς.

Θεσσαλικός πολιτισμός

Η επιρροή των Θεσσαλών δεν ήταν απόλυτη σε όλες τις περιοχές της Θεσσαλίας. Άλλωστε, Θεσσαλίες ονομάστηκε η περιοχή γύρω από τη σημερινή Καρδίτσα, πράγμα που σημαίνει ότι η επιρροή των Θεσσαλών περιορίστηκε κυρίως στη Δυτική Θεσσαλία. Ακόμα, πρέπει να τονίσουμε ότι πολλές από τις φυλές που κατοικούσαν στις παρυφές της θεσσαλικής κυριαρχίας, ποτέ δεν υποτάχθηκαν στους Θεσσαλούς. Αυτοί ήταν οι Φθιώτες, οι Αχαιοί, οι Μάγνητες, οι Περραιβοί, οι Δόλοπες, οι Αθαμάνες κ.ά. Όλες εκείνες οι φυλές αποτελούσαν τους περίοικους των Θεσσαλών και η εξάρτησή τους απ' αυτούς ήταν χαλαρή. Εκείνοι διατήρησαν τη γλώσσα και τον πολιτισμό τους. Αλλά και στην υπόλοιπη Θεσσαλία η γλώσσα και η τέχνη έχουν στοιχεία και του παλιού και του καινούργιου πολιτισμού. Για την περιοχή της Καρδίτσας π.χ. οι γλωσσολόγοι υποστηρίζουν ότι η γλώσσα διατηρεί ακόμα πλούσια στοιχεία του αιολικού πυρήνα. Τέτοια στοιχεία είναι το αντί του ε (νιρό αντί νερό) και το ου αντί του ο (ου Γιώργους) κ.ά..

Ο προϊστορικός πολιτισμός της Θεσσαλίας ήταν αξιόλογος

Ο Θεσσαλικός προϊστορικός πολιτισμός όχι μόνο ήταν αξιόλογος, αλλά προηγείται από τον Μυκηναϊκό και τον Κρητικό πολιτισμό. Δεν είναι τυχαίο ότι οι θεοί επέλεξαν ως κατοικία τους τον Όλυμπο, βουνό θεσσαλικό, ούτε ότι ο ανδρειότερος των Ελλήνων, ο Αχιλλέας, ήταν Θεσσαλός. Δεν είναι τυχαίο ότι η ιατρική επιστήμη γεννήθηκε και άκμασε στη Θεσσαλία (Ασκληπιός, Ποδαλείριος, Μαχάων), ούτε το γεγονός ότι ο Απόλλων, που συμβολίζει την ευγένεια της ψυχής, τριγύριζε στις όχθες του Πηνειού, παίζοντας με τις νύμφες. Στη Θεσσαλία καλλιεργήθηκαν η μουσική και η ρητορική (Κένταυρος Χείρων). Θεσσαλοί ήταν οι πρώτοι εξερευνητές (Ιάσονας και Αργοναυτική εκστρατεία).

Δεν είναι ακόμα τυχαίο το επίγραμμα των Δελφών: "Γαίης μιν πάσης, το πελασγικόν άργος άμεινον" (Απ' όλη τη γη, καλύτερη είναι η θεσσαλική). Ο Πίνδαρος εξέφρασε το θαυμασμό του για τη Θεσσαλία με έναν μόνο στίχο: "Μάκαιρα Θεσσαλία" (Ευτυχισμένη Θεσσαλία).-

Σημ: Στην αρχαία ελλην. γλώσσα η λέξη "άργος" σημαίνει πεδιάδα, κάμπος.

Η αρχαία καταγωγή μας

Συνέχεια από τη σελ. 1

αναφερθούμε στα στάδια που πέρασε η ανθρωπότητα, από τη μακρινή εποχή, πριν δηλ. από 300.000 χρόνια, μέχρι σήμερα, όπως μας τα παρουσιάζουν οι παλαιοντολόγοι, οι αρχαιολόγοι και οι ιστορικοί. Να μάθουμε, από πού κρατάει "η σκούφια" μας των Ελλήνων και ιδιαίτερα εμάς των Θεσσαλών.

Ο ανατομικά σύγχρονος άνθρωπος (*Homo sapiens*), δηλ. αυτός που περπατάει όρθιος, πρωτοεμφανίστηκε στην Αφρική πριν 320.000 χρόνια. Αργότερα, μικρές πληθυσμιακές ομάδες κυνηγών-τροφοσυλλεκτών *Homo sapiens* άφησαν την Αφρική και εξαπλώθηκαν στη σημερινή Υεμένη και στη συνέχεια στην Ευρώπη. Έφτασαν στην Ελλάδα πριν τουλάχιστον 210.000 χρόνια. Αυτό υποστηρίζεται από κρανίο που βρέθηκε σε σπήλαιο κατά τη *Μέση Παλαιολιθική εποχή* και διαπιστώνεται ανθρώπινη δραστηριότητα σχεδόν σε όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα του ελλαδικού χώρου. Αξίζει να αναφερθεί ότι το προϊστορικό σπήλαιο της Θεόπετρας, κοντά στην Καλαμπάκα, έχει δώσει πολύ παλιά ίχνη ανθρώπινης ζωής στην Ελλάδα. Στο σπήλαιο εντοπίστηκαν αποτυπώματα πελμάτων παιδιών, η ηλικία των οποίων αγγίζει τα 49.000 χρόνια. Στην είσοδο του σπηλαίου υπήρχε πέτρινο τείχος που περιόριζε το άνοιγμα της σπηλιάς κατά τα 2/3. Η ηλικία του πέτρινου τείχους είναι 23.000 χρόνια, μια ηλικία που συμπίπτει απόλυτα με την ψυχρότερη περίοδο του τελευταίου μέγιστου των παγετώνων. Αυτό υποδηλώνει ότι οι παλαιολιθικοί κάτοικοι, που ήταν κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες, είχαν κατασκευάσει αυτό το τείχος στην είσοδο του προκειμένου να προστατευτούν από το δριμύ ψύχος της εποχής. Το σπήλαιο συνέχισε να κατοικείται, όπως δείχνουν τα πολύ σημαντικά ευρήματα στη Θεόπετρα σκελετών ανθρώπων που έζησαν πριν από 16.500 χρόνια, και κατά την *Υστερή Παλαιολιθική εποχή*.

Επίσης, στο σπήλαιο ανακαλύφθηκε η ταφή γυναίκας ηλικίας 18-25 ετών που έζησε πριν περίπου 9.000 χρόνια. Η γυναίκα είχε ήπιες αλλοιώσεις από επεισόδια φλεγμονής, πιθανά αναιμίας, καθώς και κάποιο ενδοκρινολογικό ή και μεταβολικό νόσημα. Λόγω της άριστης κατάστασης του ευρήματος αποφασίστηκε να προχωρήσει και ήδη ολοκληρώθηκε η ανάπλαση του αρχαίου προσώπου (ονομάστηκε Αυγή), από τον έμπειρο Καθηγητή Ορθοδοντικής Μανώλη Παπαρηγοράκη.

Μετακινήσεις αγροτών κατά τη Νεολιθική εποχή

Νεολιθικές πληθυσμιακές ομάδες αγροτών από τις ακτές της Μικράς Ασίας χρησιμοποιώντας κωπήλατα πλοία πέρασαν στη Λέσβο ή τα Δωδεκάνησα και "πηδώντας" από νησί σε νησί του Αιγαίου ταξίδεψαν προς τις Κυκλάδες και τελικά έφθασαν στην Πελοπόννησο και στην Κεντρική Ελλάδα, τις οποίες επέλεξαν ως χώρο εγκατάστασής τους. Ως εκ τούτου, η Θεσσαλία είναι από τις πρώτες περιοχές της Ευρώπης όπου Μεσολιθικοί κάτοικοι υιοθέτησαν τη γεωργία, την εκτροφή παραγωγικών ζώων και την τέχνη κατασκευής όμορφων κεραμικών. Αρχαιολογικά ευρήματα αυτής της εποχής επιβεβαιώθηκαν σε πολλές οικιστικές θέσεις της Θεσσαλίας, όπως: Σουφλί Μαγούλα, Πλατιά Μαγούλα Ζάρκου, Άργισσα, Τσαγγλί, Σέσκλο και Διμήνη.

Ο οργανωμένος οικισμός του Σέσκλου αποτελεί έναν από τους αρχαιότερους (6.800 π.Χ.) και σπουδαιότερους Νεολιθικούς οικισμούς της Ελλάδας, αλλά και της Ευρώπης, κυρίως επειδή εδώ το Νεολιθικό τρίπτυχο (μόνιμη κατοικία, γεωργία και κτηνοτροφία) διαπιστώνεται καθαρά. Ο πολιτισμός του Σέσκλου έδωσε το όνομα του σε μια ολόκληρη φάση της Νεολιθικής εποχής στη Θεσσαλία. Γνώρισε τη μεγαλύτερη ακμή του στην 5η χιλιετία π.Χ. Στον οικισμό βρέθηκαν λεπίδες από οψιδιανό μάρμαρο που προερχόταν από τη Μήλο, εργαλεία από οστά ζώων και πέτρες, πήλινα εδώλια και κυρίως πήλινα αγγεία μονόχρωμα ή διακοσμημένα με γραπτά σχέδια.

Τα κύματα μετανάστευσης Νεολιθικών πληθυσμιακών ομάδων μέσω της Βαλκανικής διαδρομής πρέπει να είχαν ως αφετηρία μια περιοχή με μεγάλο πληθυσμιακό μέγεθος. Η Θεσσαλική πεδιάδα πιστεύεται πως ήταν η μοναδική περιοχή στη ΝΑ Ευρώπη, η οποία παρείχε μια αρκετά εξασφαλισμένη και πλούσια παραγωγή δημητριακών, αλλά και πλήθος άλλων προϊόντων για την ουσιαστική αύξηση του πληθυσμού που οδήγησε στην επόμενη μεταναστευτική κίνηση προς τη Βόρεια Βαλκανική. Εκτιμήθηκε πως οι αγρότες του Θεσσαλικού κάμπου χρειάστηκαν τουλάχιστον 1.000 χρόνια για να φτάσουν στο σημείο "πληθυσμιακού κορεσμού" ώστε να αρχίζουν να μεταναστεύουν προς τα Βόρεια Βαλκάνια. Τότε, Νεολιθικές πληθυσμιακές ομάδες από τις πεδιάδες της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας κινήθηκαν προς την Κεντρική

Βαλκανική χερσόνησο καθώς και από εκεί, μέσω του διαδρόμου που σχηματίζουν οι κοιλάδες των ποταμών Αξιού-Δούναβη-Ρήνου προς την Κεντρική Ευρώπη.

Στη Θεσσαλία εντοπίζονται δεκάδες θέσεις της Μυκηναϊκής περιόδου. Σε αυτήν την περίοδο χρονολογείται η ίδρυση της Ιωλκού, που συνδέεται άμεσα με τον ξακουστό μύθο της Αργοναυτικής εκστρατείας. Αρχαιολογικά ευρήματα τεκμηριώνουν ότι η έδρα των βασιλιάδων της Ιωλκού δεν ήταν στα Παλαιά, αλλά μάλλον στο Διμήνη, που τότε ήταν παραθαλάσσιο. Στην ίδια εποχή τοποθετείται και ο Μυκηναϊκός τάφος της Τούμπας που ανασκάπτεται στη θέση Ξηρόκαμπος Ραχούλας.

Πρωτοχριστιανικά και Βυζαντινά χρόνια

Η Θεσσαλία αποτέλεσε μέλος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας περίπου το 27 π.Χ. Μετά την κατάρρευση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας έγινε τμήμα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και δέχτηκε επιθέσεις από Σλαβικές πληθυσμιακές ομάδες, όπως οι Βελεγεζίτες τον 7ο αιώνα. Οι Βελεγεζίτες, μάλλον αποτέλεσαν ένα ξεχωριστό κύμα διείσδυσης προς Νότον. Μια ιδιαιτερότητα, η γλώσσα των Σλάβων που εγκαταστάθηκαν στη Θεσσαλία διαφέρει από εκείνη των Σλαβικών ομάδων, οι οποίες, εγκαταστάθηκαν βορειότερα. Ο ενοούχος και Πρωθυπουργός Σταυράκιος υπέταξε σε εκστρατεία ολόκληρη την Θεσσαλία (782 - 783 μ.Χ.) με πολλούς Σλάβους αιχμαλώτους. Πολλοί Σλάβοι μετακινήθηκαν στην Ανατολία (σημερινή Τουρκία). Οι αυτοκράτορες κάλυψαν το πληθυσμιακό κενό που δημιουργήθηκε μεταφέροντας στην Ηπειρωτική Ελλάδα πολλούς Έλληνες από την Μικρά Ασία και την Σικελία. Τέλος, όσων παρέμειναν, η συλλογική τους συμπεριφορά απέναντι στη Βυζαντινή εξουσία δεν ήταν εχθρική με αποτέλεσμα τον σταδιακό εξελληνισμό τους επόμενους αιώνες.

Αξίζει να ειπωθεί ότι: οι Τούρκοι διαφέρουν στη γενετική τους σύσταση από τους Έλληνες, ανεξάρτητα από το είδος των γενετικών δεικτών που χρησιμοποιήθηκε για τη σύγκρισή τους. Η γενετική σύσταση των Θεσσαλών μελετήθηκε με ποικίλους γενετικούς δείκτες και τα σπουδαιότερα αποτελέσματα παρουσιάζονται αμέσως.

Από τα γενετικά στοιχεία προκύπτει ότι η γενετική κληρονομιά των Ελλήνων δημιουργήθηκε από τέσσερα ανεξάρτητα μεταναστευτικά πληθυσμιακά κύματα που αντιστοιχούν: α) Στον πρώιμο αποικισμό από κυνηγούς-τροφοσυλλέκτες *Homo sapiens* που ξεκίνησαν από την Αφρική και μέσω της Εγγύς Ανατολής έφθασαν στην Ελλάδα τη *Μέση Παλαιολιθική εποχή*. β) Στις μετακινήσεις πληθυσμιακών ομάδων την τελευταία περίοδο των παγετώνων (23.000 έως 17.000 π.Χ.) από τη Βόρεια/Κεντρική Ευρώπη προς το θερμό Βαλκανικό καταφύγιο και τη μετέπειτα μεταπαγετωνική επιστροφή πληθυσμιακών ομάδων από το Βαλκανικό καταφύγιο προς τις "έρημες" από ανθρώπους περιοχές της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης. γ) Την άφιξη από την Μικρά Ασία στην Ελλάδα γεωργών πριν από 10.000 χρόνια, και δ) τις μεταναστεύσεις κυρίως από τον Ελλαδικό/Θεσσαλικό γεωγραφικό χώρο προς την υπόλοιπη Ευρώπη, αλλά και αντιστρόφως, μετά την *εποχή του Χαλκού*. Οπότε, η γενετική σύσταση των σημερινών κατοίκων της Ελλάδας φαίνεται ότι σε μεγάλο ποσοστό είχε διαμορφωθεί ήδη σε εκείνη τη μακρινή προϊστορική εποχή της *Εποχής του Χαλκού* και συνεπώς οι απόγονοι αυτών των πληθυσμιακών ομάδων που ζούσαν στον ελλαδικό χώρο πριν από το 2.000 π.Χ. θα είναι οι πληθυσμοί που θα χαρακτηριστούν Έλληνες στο τέλος της *Εποχής του Χαλκού*.

Ιδιαίτερη μνεία θα γίνει στον Μυκηναϊκό πολιτισμό, μια και εντοπίστηκαν πολλές Μυκηναϊκές θέσεις στη Θεσσαλία. Αρχαιογενετικές μελέτες τεκμηριώνουν ότι: α) Οι σύγχρονοι Έλληνες είναι γενετικά παρόμοιοι, σε μεγάλο βαθμό με τους αρχαίους Μυκηναίους. β) Οι σημερινοί Έλληνες μοιράζονται το 90% της καταγωγής τους με τους πληθυσμούς που ζούσαν στο Βόρειο Αιγαίο κατά τη *Μέση Εποχή του Χαλκού* (2.000 π.Χ.). *Συμπερασματικά*, Τα γενετικά ευρήματα αντανακλούν τα ιστορικά γεγονότα του ελλαδικού χώρου και η εικόνα της γενετικής συνέχειας των Ελλήνων είναι ξεκάθαρη, όπως ξεκάθαρο επίσης είναι το γεγονός ότι διά μέσου των αιώνων οι Έλληνες εξελίχθηκαν δεχόμενοι γενετικές επιδράσεις από άλλους πληθυσμούς, αλλά ποτέ δεν έσβησε η γενετική κληρονομιά των πληθυσμών του Αιγαίου, πριν και μετά την εποχή των πολιτισμών της *Εποχής του Χαλκού*.

Βοηθήματα:

1. Ελληνική Μυθολογία, εκδ. Εκδοτικής Αθηνών, επιμέλεια Ι. Κακριδί (5/τομη)
2. Παγκόσμια Ιστορία, εκδ. Ελευθερουδάκη (4/τομη)
3. Εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη (12/τομη)
4. Τριανταφυλλίδη Κώστα: Ομιλία στο Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσσ/νίκης

1944. ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Συνέχεια από τη σελ. 1

άπταιστη καθαρεύουσα, αναφέροντας ότι "τα πλέον γνωστά προϊόντα, περιέχοντα αιθυλικήν αλκοόλην, είναι ο ζύθος και ο οίνος. Ο ζύθος υπερέρχει από απόψεως θρεπτικής αξίας, από δε υγιεινής απόψεως υπερέρχει ο οίνος". Τα θυμάμαι επί λέξει.

Παράλληλα με τα μαθήματα έπρεπε να προετοιμαστούμε για την παρέλαση που θα γινόταν στη γιορτή για την απελευθέρωση. Την προετοιμασία ανέλαβε ο καθηγητής των "τεχνικών", ο καταξιωμένος ζωγράφος Δημήτρης Γιολδάσης, ο οποίος έχει αφήσει θαυμάσιους πίνακες από τη ζωή στο θεσσαλικό κάμπο. Θυμάμαι μερικούς στίχους από το τραγούδι που μας είχε μάθει για την παρέλαση :

"Καμαρωτά, χαρούμενα τα νιάτα σαν σε χορό βαδίζουν πάντα εμπρός

Φλόγα, ζωή και θέληση γεμάτα, κ'είναι η ζωή τους όλο χαρά και φως".

Από την γιορτή παρέμεινε ζωγρά στη μνήμη η θριαμβευτική είσοδος στη πόλη μιας μεγάλης ομάδας γυναικών από τον κάμπο. Οι υπέροχες караγκούνες, ντυμένες με τις παραδοσιακές φορεσιές, στητές σαν δωρικές κολώνες, βάδισαν περήφανα σε άσπρη διάταξη τραγουδώντας αξέχαστα τραγούδια του ξεσηκωμού.

Εντύπωση προκάλεσε η παρέλαση πολλών γερμανικών φορητών αυτοκινήτων. Τα είχαν πρόσφατα λαφυραγωγήσει οι αντάρτες από μια επιτυχή επιχείρηση εναντίον των Γερμανών. Ακόμα μεγαλύτερη εντύπωση προκάλεσε η παρέλαση αρμάτων μάχης. Ήταν ιταλικά, από τον αφοπλισμό της μεραρχίας Πινερόλο που είχε έδρα τη Λάρισα, αλλά και γερμανικά λάφυρα από επιδρομές στις αμαξοστοιχίες που κινούνταν μεταξύ Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Γίνονταν συχνά ανατινάξεις της σιδηροδρομικής γραμμής.

Ακολουθούσαν επιθέσεις στις σταματημένες αμαξοστοιχίες, κυρίως από τη θρυλική θεσσαλική Ταξιαρχία Ιππικού, αποκομίζοντας Γερμανούς αιχμαλώτους και πλούσια λάφυρα. Η ταξιαρχία αυτή είχε εμπλουτιστεί με τα 800 άλογα και τον οπλισμό του αφοπλισθέντος ιταλικού συντάγματος της Αόστης. Στρατιωτικός διοικητής της ταξιαρχίας ήταν ο ικανότατος συνταγματάρχης Ιππικού του εθνικού στρατού, που άκουγε στο ψευδώνυμο "Κασσάνδρας". "Καπετάνιος" ήταν ο υπαξιωματικός Ιππικού του εθνικού στρατού, Μπουκουβάλας (ψευδώνυμο). Όμως το όνομα του συνταγματάρχη Κασσάνδρα δεν είχε καθόλου ακουστεί. Η ταξιαρχία ήταν γνωστή ως ταξιαρχία Μπουκουβάλα. Η εξήγηση του παραδόξου αυτού είναι απλή. Ο Μπουκουβάλας ήταν κομμουνιστής, ενώ ο Κασσάνδρας δεν ήταν και μετά την απελευθέρωση παρατήθηκε. Ήθελε να αποφύγει τη συμμετοχή του στις εμφύλιες συγκρούσεις που θεωρούσε ότι θα ακολουθούσαν αναπόφευκτα μετά την απελευθέρωση.

Πέρασαν οι παρελάσεις και οι γιορτές και η ζωή ξαναβρήκε το ρυθμό της. Οι νέοι της Καρδίτσας, καταπιεσμένοι από τις συνθήκες της κατοχής, διεκδικούσαν ορμητικά τις χαρές της ζωής. Τα πάρτι διαδέχονταν το ένα το άλλο. Με γραμμόφωνο, με ψωμοτούρι και κεφτέδες για μεζέ, με ντόπιο κρασί Μεσσηνικόλα, διασκεδάζαν σαν τρελοί. Τα εδύλλια αναπτύσσονταν με αστρονομική ταχύτητα. Τα αρραβωνιασμένα ζευγάρια, έσπευσαν να χορέψουν το χορό του Ησαΐα, η ζωή έπρεπε να κερδίσει το χαμένο χρόνο.

Το 1945 υπήρξε έτος με ρεκόρ γεννήσεων. Συναπτά κανείς σήμερα πολλούς εβδομηνταχτάρηδες!

Λαϊκή Θεραπευτική

Συνέχεια από τη σελ. 1

Καλή Κώμη, ξεχνώντας και κλέφτες και εκδίκηση. Αυτή την αλλαγή την απέδωσαν οι ντόπιοι στην ιερότητα της τοποθεσίας "Παλιοκλήσι", μια που εκεί υπήρχε εκκλησία των αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, που ερείπιά της σώζονται ως σήμερα.

Με την ίδια τοποθεσία και την επίδραση που έχει, όπως πιστεύουν, στον άνθρωπο, οι χώροι της θρησκευτικής λατρείας, συνδέεται και η παράδοση για το πέρασμα κάποιου αγά, που σταμάτησε εκεί με την ακολουθία του, για να ξεκουραστεί, πηγαίνοντας για το Λιάσκοβο. Στο σημείο εκείνο υπήρχε μια μεγάλη βελανιδιά, που πάνω της ήταν σκαρφαλωμένος και την έδενε ολόγυρα ένας πολύχρονος κισσός. Κάθεται ο αγάς στον ίσκιο της κι όπως είχε μαζί του κι ένα μανάρι, διάταξε έναν τσοπάνο που βρισκόταν με τα πράματά του στο Παλιοκλήσι:

-Πο, ωρέ, να κόβεις λίγο οξό, να τρώει το μανάρι!

Ο τσοπάνος του απάντησε:

-Δεν κάνει, Αγά μου, γιατί είναι βακούφι'κο (εκκλησιαστικό).

-Και τι, ωρέ, σαν είναι βακούφι'κο;

-Όσα ζώα, αγά μου, τρώνε δένδρα από το βακούφι'κο, ψοφάνε.

-Ορέ, κόβε 'ξο και άσε τα βακούφι'κα.

Ο τσοπάνος, αφού σταυροκοπήθηκε, έκοψε λίγα κλωνάρια κισσού, τάδωσε στο μανάρι και έφαγε το θάμα έγινε. Το μανάρι μόλις έφαγε μερικά φύλλα, έπεσε κάτω κι έσκασε! Ο αγάς, συγκλονισμένος από το θάμα, φώναξε τρομαγμένος: Αλάχ, αλάχ! κι έφυγε αμέσως με την ακολουθία του.

Οι δυο αυτές παραδόσεις σταθεροποίησαν την πίστη των κατοίκων για τη δύναμη που έχουν τα "βακούφι'κα δένδρα" κι από τότε κανένας δεν κόβει απ' αυτά, γιατί μπορεί να πάθει μεγάλο κακό. Αν όμως ξεριζωθεί κάποιο απ' αυτά και πέσει κάτω ξερό, τότε χρησιμοποιούν τα κλωνάρια του για καυσόξυλα, αφού πρώτα τάξουν κάτι στην εκκλησία, που συνήθως είναι λάδι ή κερί.-

ΑΔΙΟΡΙΣΤΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

Συνέχεια από τη σελ. 1

να υποβάλλω τα δικαιολογητικά μου στο Υπουργείο Παιδείας για τον διορισμό μου.

Στο χωριό πιάστηκα αμέσως με τις τρέχουσες δουλειές, θέρος και αλώνισμα, βγάλσιμο πατάτας και κυρίως με τη συγκομιδή και πώληση αχλαδιών στην αγορά της Καρδίτσας. Όπως έγραφα και σ' άλλα κείμενά μου, στα Βαρκά είχαμε ένα περιβόλι με κοντούλες αχλαδιές και τακτικά έπρεπε να μεταφέρω τα κίτρινα, αρωματικά, γλυκά και εύγεστα αχλάδια, προς πώληση. Δουλειές πολλές και διάφορες που δεν χόρταινα τον ύπνο και πολλές φορές υπονοβατούσα καθ' οδόν, αλλά τουλάχιστον χόρταινα επιτέλους φαί, γιατί στην Ακαδημία δεν είχα αρκετά χρήματα για να συντηρούμαι επαρκώς και στα εστιατόρια την έβγαζα με ολίγα μακαρόνια ή πατάτες από γιουβέτσι.

Στις 12-7-1954 έλαβα έναν μεγάλο φάκελο συστημένο με αποστολέα τον φίλο μου Γιώργο Στουρνάρα. Από το μέγεθος του φακέλου κατάλαβα ότι περιείχε το απολυτήριο της Ακαδημίας. Τον άνοιξα και πραγματικά είχε το απολυτήριο, ένα έγγραφο που θα μου άνοιγε την πόρτα για ένα καλύτερο και ευτυχημένο μέλλον, που θα με βοηθούσε εφ' όρου ζωής, να πραγματοποιήσω τα όνειρά μου. Φεύγοντας από τα Γιάννενα ήμουν απόλυτα βέβαιος ότι θα με ακολουθούσε και το απολυτήριο της Ακαδημίας, διότι όταν ήμουν σπουδαστής και συγχρόνως και στρατιώτης, επιστράτευσα όλες μου τις δυνάμεις, σωματικές και πνευματικές, ώστε και ως στρατιώτης να είμαι άμεμπτος και στην Ακαδημία καλός σπουδαστής. Έτσι με την ισχυρή μου θέληση, επιμονή και υπομονή ανέτρεψα την παροιμία που λέει ο λαός μας: "Η παπάς παπάς ή ζευγάς ζευγάς" ή την άλλη παρόμοια σε περιεχόμενο: "Δυο καρπούζια στην ίδια μασχάλη δεν χωράνε".

Υπέβαλα αμέσως τα δικαιολογητικά μου στο αρμόδιο Υπουργείο Παιδείας για διορισμό και περίμενα. Υποψήφιος για διορισμό ήταν και ο φίλος μου ο Γιώργος Ντόλκερας, ο οποίος τέλειωσε εκείνο το καλοκαίρι τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις και περίμενε και αυτός τον διορισμό του. Και ο Γιώργος και εγώ περιμέναμε να διοριστούμε οπωσδήποτε στο σχολικό έτος 1954-1955. Ανταμώναμε συχνά και συζητούσαμε και για τον διορισμό που μας αφορούσε άμεσα.

Στο χωριό οι δουλειές δεν είχαν τελειωμό με τα μέσα και τα εργαλεία που είχαμε στη διάθεσή μας τότε. Τις δουλειές τις έβαζε στο περιθώριο, σε ανάπαυλα και αναστολή μόνο η περίοδος του χειμώνα με το τσουχτερό κρύο, τις παγωνιές και τα πολλά χιόνια τον καιρό εκείνο. Τότε είχαμε την ευκαιρία να ξεκουραστούμε και να απολαύσουμε τα αγαθά των κόπων μας, όσα φυσικά είχαμε παραγάγει. Εδώ πρέπει να πω ότι και μετά το διορισμό μου ασχολιόμουν στις διακοπές, κυρίως τις θερινές, εντατικά με τη γεωργία. Επίσης να πω ότι και μυλωνάς έκαμα πριν να διοριστώ και διατηρώ στη μνήμη μου έντονα τη λειτουργία του μύλου και το επάγγελμα του μυλωνά. Αλλά και σήμερα που γράφω αυτές τις αναμνήσεις σε ηλικία ενενήντα δύο ετών, δεν μένω αργός.

Αφού λοιπόν τελειώσαμε με τον αλωνισμό, τη μεταφορά του άχυρου για τα ζώα και το μάζεμα των αχλαδιών καθώς και τις άλλες τρέχουσες δουλειές, ξαναπήγαμε στο Παλιοζωγλόπι για μια σύντομη παραθέριση για πρώτη φορά μετά τη λήξη του εμφυλίου. Το τοπίο βέβαια δεν άλλαξε αλλά έλειπαν άνθρωποι που είχαν χαθεί στον καταραμένον αυτόν διχασμό. Το ένιωθες από την απουσία προσώπων και από σπίτια που χάθηκαν, που καταστράφηκαν στον Κάτω Μαχαλά, αλλά και από τις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν τώρα.

Καθαρίσαμε την καλύβα μας, έφτιαξα την κρεβατίνα μας και απολαμβάναμε ημέρες ξεκούρασης, χαλάρωσης και ανάπαυσης. Ο γείτονάς μας και συνάδελφος Γιάννης Κατσιούλας δεν ξανανέβηκε στο Παλιοζωγλόπι έκτοτε, ούτε ο μπάρμπα Βασίλης Κωστίκας με τη γυναίκα του Χρύσω, γείτονας κοντινός και αυτός. Παρηγοριά σ' όλα αυτά το ανέπαφο, το απείραχτο τοπίο, οι φασουλόκηποι, οι θαλερές καρυδιές φορτωμένες με πλούσιο καρπό, ο φτερωτός κόσμος των πουλιών και προπαντός το φτωχικό εξωκλήσι της Αγίας Παρασκευής.

Το καλοκαίρι αυτό σύντομο και όχι ευχάριστο, με εμφανή διαφορά των άλλοτε χαρούμενων και ευτυχισμένων παιδικών καλοκαιριών. Η απουσία, η έλλειψη του πατέρα μας που χάθηκε αναίτια τον Αύγουστο του 1952, μας δημιουργούσε θλίψη και στενοχώρια.

Αφού τινάξαμε τις καρυδιές και ξεφασουλώσαμε τους κήπους, αποχαιρετήσαμε το Παλιοζωγλόπι και κατεβήκαμε στο κάτω χωριό διότι οι δουλειές που είχαμε να κάνουμε ήταν πάρα - πάρα πολλές και έπρεπε να γίνουν πριν μας προλάβει ο επερχόμενος χειμώνας.

Τέλη Αυγούστου, αρχάς Σεπτεμβρίου έγινε μια φουρνιά διορισμών δασκάλων, οι οποίοι έπρεπε να παρουσιασθούν στις

θέσεις τους πριν την έναρξη των μαθημάτων. Μέσα σ' αυτούς ήταν και ο φίλος μου ο Γιώργος, ο οποίος διορίστηκε στην περιοχή της Κομοτηνής και τοποθετήθηκε στα Σύμβολα, ένα ελληνικό χωριό τουρκόφωνο. Έτσι ο Γιώργος ετοιμάστηκε στα γρήγορα και έφυγε εσπευσμένα για την Κομοτηνή. Σειρά μου τώρα να περιμένω και εγώ το δικό μου διορισμό. Αγωνιούσα πολύ για τον δικό μου διορισμό να μη με στείλουν μακριά όπως τον Γιώργο. Αλλά ο Γιώργος άφησε πίσω του τους γονείς του, ενώ εγώ ήμουν ο ίδιος προστάτης της πατρικής μου οικογένειας. Περίμενα με αγωνία, με την καρδιά κρύα.

Οι φθινοπωρινές δουλειές ήταν πάρα πολλές και δεν τις προλαβαίναμε. Δεν ξέραμε που να στραφούμε και ποια να κάνουμε πρώτα και ποια να αφήσουμε μετά. Τίναξα τις καρυδιές στο μύλο, μαζέψαμε σύκα, κόψαμε ξύλα για το χειμώνα και βάλουμε κλαρί για τις γίδες. Για μέρες θυμάμαι κουβαλούσαμε ξύλα από τον Λαπατά και μάλιστα σε ένα πρωινό φόρτωμα μεταφέραμε στο σπίτι μας μέσα σε ένα κουφαλισμένο ξύλο μια μουδιασμένη από την πρωινή ψύχρα οχιά. Ευτυχώς δεν αντιμετωπίσαμε κίνδυνο κατά την ώρα του ξεφορτώματος. Μαζέψαμε επίσης τα κάστανα και τελειώσαμε τις φθινοπωρινές καλλιέργειες.

Το φθινόπωρο του 1954 φέραμε σε πέρας μια γενναία απόφαση. Σπείραμε γύρω στα 50 στρέμματα με σιτάρι. Ενεργοποιήσαμε όσα από τα κτήματά μας μπορούσαν να σπαρθούν με τρακτέρ και ελάχιστα τα καλλιεργήσαμε με αροτριώνα ζώα. Η χρήση τρακτέρ και λιπασμάτων έκαναν το θαύμα τους. Για τη συγκομιδή του σταριού χρησιμοποιήσαμε πολλές εργάτριες στο θερισμό. Παραδώσαμε στην Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών στις αποθήκες στην Καρδίτσα, πάνω από 10 τόνους σιτάρι. Επιτέλους σταθήκαμε οικονομικά στα πόδια μας.

Σιγά - σιγά και τελειώνοντας τις δουλειές χωρίς να το καταλάβουμε, μπήκε και ο χειμώνας. Τα κρύα δυνάμωσαν, οι βροχές έγιναν έντονες, τα δέντρα άρχισαν να απογυμνώνονται από τα φύλλα και οι αγραφιώτικες κορυφές ντύθηκαν στα λευκά. Ο Ίταμος συγχρονίστηκε και αυτός με τα άλλα βουνά και φόρεσε λευκό χιτώνα. Οι χριστουγεννιάτικες γιορτές βρίσκονταν επί θύρας και μέρες μας χώνιζαν από το εορταστικό δωδεκάημερο με τα πλούσια, τότε, ήθη και έθιμα.

Τα Χριστούγεννα τα γιορτάσαμε και αυτή τη χρονιά σε

πένθιμη ατμόσφαιρα. Σφάξαμε ένα μέτριο σε βάρος γουρούνι, από το οποίο φτιάξαμε λουκάνικα και τον πατροπαράδοτο πατσά. Επίσης εκείνη την ημέρα βράσαμε μια κότα και δοκιμάσαμε το πρώτο κρασί ρετσίνα που είχαμε φτιάξει σε μια νταμπτζάνα από τα πρώτα λιγοστά σταφύλια τα οποία πήραμε από πρώτο τρύγο του νεοφυτευμένου με αμερικάνικα κλήματα αμπελιού μας. Ο μούστος που πήραμε μόλις έφτασε να κάνουμε λίγα ρετζέλια, να μουστώσουμε λίγα σύκα και να γεμίσουμε και μια νταμπτζάνα 30 οκάδων με κρασί.

Στο σπίτι μας διαθέταμε επίσης πολλούς καρπούς όπως καρύδια (κουκόσιες), αμύγδαλα, ξερά σύκα και πολλά εκλεκτής ποιότητας κάστανα. Κάτω από την Κούλια του Κάτω Μαχαλά είχαμε μια μεγάλη καστανιά, η οποία κάθε χρόνο μας έδινε 100-150 οκάδες κάστανα. Οι καρποί της ήταν γλυκείς και ψημένοι ήταν απίθανοι. Σχεδόν όλο το χωριό την γνώριζε και πάρα πολλοί γεύτηκαν τους καρπούς της με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Είχε το χαρακτηριστικό όνομα "γλυκούρω". Καιρός ήταν και για μένα να ζήσω με άνεση χρόνου ένα κομμάτι της ζωής μου στο χωριό, μια που ο χρόνος παραμονής μου φυλλοροούσε, σώνονταν, αφού περίμενα τον διορισμό μου και μάλιστα στην περίοδο των χριστουγεννιάτικων διακοπών υπήρξε και δεύτερη φουρνιά διορισμών δασκάλων. Αυτή τη φορά οι δάσκαλοι οι καταγόμενοι από το νομό Καρδίτσας διορίστηκαν στο νομό τους και τοποθετήθηκαν σχεδόν όλοι στην ορεινή και δύσβατη περιοχή της Αργιθέας.

Στο χωριό τότε ήμουν σχεδόν μόνος μια που οι φίλοι μου έλειπαν από το χωριό, και γι' αυτό και δεν έβγαίνα τακτικά στην πλατεία και δεν πήγαινα τακτικά και στα μαγαζιά. Η ατμόσφαιρα η κοινωνική στο χωριό μας δεν ήταν και τόσο ευχάριστη μια που η φωτιά του εμφυλίου πολέμου δεν είχε σβήσει αφού και η Ραχούλα πλήρωσε βαρύ τίμημα με δεκάδες νεκρούς. Άλλωστε εγώ ήμουν από την άλλη όχθη ή από την άλλη πλευρά του

λόφου. Η ατμόσφαιρα ήταν βαριά και οι άνθρωποι είχαν αναποδιάσει. Συλλογιόμουν την προ του ελληνοϊταλικού πολέμου Ραχούλα, η οποία είχε χαθεί ανεπιστρεπτή, και μάτωνε η καρδιά μου.

Εγώ αυτή την περίοδο, μην έχοντας τι να κάνω, ασχολούμουν με το διάβασμα στο οποίο έβρισκα καταφυγή, γαλήνη, ηρεμία, ξεκούραση και προπαντός λύτρωση, ανακούφιση και κυρίως προσωρινή απομάκρυνση από τα πολλά και μεγάλα προβλήματα που είχα επωμισθεί μετά το θάνατο του πατέρα μου.

Όταν ο καιρός ήταν καλός και ο ήλιος έριχνε ιδιαίτερα ζεστές τις ακτίνες του στο προσήλιο που είναι απέναντι και δυτικά του σπιτιού μου, φορούσα τη χλαίνη μου τη στρατιωτική, τα άρβυλα με τα ντοκ, έπαιρνα τις 5-6 γίδες που είχαμε στο σπίτι, και από το δρόμο του λόφου της Ραχούλας τις ροβολούσα στο ποτάμι, το οποίο το περνούσαμε πάνω σε μια χονδρή σανίδα και μετά παίρναμε τον ανηφορικό δρόμο που οδηγούσε στο αμπέλι του Ξυδιά και φτάναμε στο ύψος της πλαγιάς στο σημείο όπου σήμερα περνάει ο ασφαλτόδρομος. Εκεί άφηνα τις γίδες να βοσκίσουν στα φιλικία και τις κουμαριές, έστρωνε τη χλαίνη πάνω σε ένα μεγάλο φιλικί και καθόμουν επάνω αναπαυτικά λες και ήταν σομιές.

Απ' εκεί είχα μια πανοραμική εικόνα του χωριού που απλώνεται άνετα από το Μαρότι μέχρι το λαγκάδι στο Αγιασματάκι, στο πρηνές του λόφου της Κουμπάρανας ο οποίος, άλλοτε, πρόβαλε ατόφιος, χωρίς τις τεράστιες πληγές που απέκτησε αργότερα με τη διάνοιξη του δρόμου Ραχούλα - Αμάραντος. Ξεχώριζα, ευδιάκριτα, τα σπίτια του κάθε χωριανού μας, έβλεπα τις ρούγες και τους ανθρώπους να ασχολούνται με εξωτερικές δουλειές, τους δρόμους και την κίνηση που είχαν, την πλατεία του χωριού και τα πλατάνια να την στολίζουν και να την ομορφαίνουν ακόμη και το χειμώνα. Έβλεπα γυναίκες στα μπαλκόνια να κουβεντιάζουν με τις γειτότισσες, γίδες να βελάζουν, σκυλιά να γαυγίζουν, γαϊδούρια να γκαρίζουν, γελάδες να μουγκρίζουν, κοκόρια να λαλούν και κότες να κακαρίζουν και πολλές συζητήσεις άκουγα από ανθρώπους που είχαν έντονες και ζωηρές φωνές.

Εκείνο που διατηρώ ακόμη στη μνήμη μου ήταν η εικόνα που έβλεπα, με τον ιερέα του χωριού μας, γέροντα και με άσπρα μαλλιά και γενειάδα, να δρασκέλα την πλατεία με μεγάλα και γρήγορα βήματα για να πάει στην εκκλησία για εσπερινό και άκουγα την καμπάνα να χτυπά και στο χτύπημα αυτής τα περισσότερα που ήταν οικόσιτα σε μερικά σπίτια, να πετούν αλόγιστα στις πλαγιές του χωριού, φθάνοντας μέχρι το ύψος του Παπαδάτου. Μια εικόνα επίσης εντυπωσιακή και αλησμόνητη που δεν την ξεχνώ και τακτικά τη φέρνω στη μνήμη, είναι οι καπνοί που έβγαίναν από τις αμέτρητες καμινάδες των σπιτιών, να παιχνιδίζουν ανέμελα με το ψυχρό αεράκι ενώ στον ουρανό να τρέχουν κρύα σύννεφα λες και έκαναν αγώνα δρόμου.

Με το που ο ήλιος πήγαινε για ύπνο, μάζευα τις γιδούλες μου και επέστρεφα στο σπίτι μου αφού περνούσα το αφρισμένο και πολύβουο ποτάμι με τα ορμητικά του νερά. Τα βράδια τα περνούσα με κουβέντα με τη μάνα μου και τις αδελφές μου ή με το διάβασμα κάτω από το τρεμάμενο, αμυδρό και θαμπό φως της λάμπας που την βοηθούσε στο έργο της και η ανταύγεια της ζωηρής φωτιάς του τζακιού. Ήταν η εποχή που ανακάλυψα την αξία των βιβλίων και αισθανόμουν ικανοποίηση και μια ανείπωτη χαρά μελετώντας τα. Είχα μεγάλο κενό και προσπαθούσα να το μειώσω. Το κουσούρι της μελέτης το σέρνω μέχρι και σήμερα.

Σιγά - σιγά ο χειμώνας ετοιμάζονταν να μας φύγει. Πέρασαν και οι χειμωνιάτικες γιορτές που "τις έμασε η Υπαπαντή με το αντί" κατά την λαϊκή έκφραση και "στον πάτο (τελευταία) Χαράλαμπος". Δειλά - δειλά άρχισαν οι αγροτικές δουλειές. Κλάδεψα το μικρό μας αμπελάκι στην Καρούτα, αρχίσαμε να σπέρνουμε τις οψιμιές (κρεμμύδια, πατάτες κ.τ.λ.) και χωρίς να το καταλάβουμε έφτασε και το Πάσχα που εκείνη τη χρονιά ήταν στις 17 του Απριλίου.

Μεγάλη Δευτέρα μαζί με τις δύο μεγαλύτερες αδελφές μου σκάβαμε στον Ξηρόκαμπο το χωράφι μας για να φυτέψουμε φασόλια και άλλα κηπευτικά και κάποια στιγμή πήρα τη βιτσέλα και πήγα να πάρω νερό από τον άμπλα που ήταν κοντά στο σπίτι του Βασίλη Κομπούρα. Στην επιστροφή συνάντησα τον Νίκο Μήτρα με την κόρη του Αφροδίτη που πήγαιναν για το κτήμα τους. Με ξάφνιασαν με την είδηση που μου είπαν: Βασίλη συγχαρητήρια, διορίστηκε στην περιφέρεια Καλαμπάκας. Το μάθανε από τον πρώτο εξάδελφο του Νίκου, τον Κώστα Μήτρα, ο οποίος τότε υπηρετούσε στο Ι.Κ.Α. Καλαμπάκας. Τους ευχαρίστησα για το ευχάριστο μαντάτο και χαρούμενος πήγα να το πω και στις αδελφές μου, οι οποίες και αυτές χάρηκαν πολύ. Επιτέλους ήρθε η ώρα να θερίσω και εγώ τους κόπους και μόχθους πολλών χρόνων. Μου ανοίγονταν τώρα ένα ελπιδοφόρο μέλλον. Έκλεινε ένα κομμάτι της ζωής μου και ανοίγονταν καινούριος δρόμος και ελπιδοφόροι ορίζοντες.

Ιστορικές σελίδες

Η ιστορία του "Αβέρωφ"

Οι Τούρκοι το έλεγαν **Σεϊτάν Παπώρ** και δεν κατάφεραν να βυθίσουν ποτέ το **Θωρηκτό Αβέρωφ**, που άκουγαν το όνομά του και τρόμαζαν. Έλληνες όμως, έφτασαν κοντά στο να καταστρέψουν το πλοίο - θρύλο του **Πολεμικού μας Ναυτικού**, αλλά ευτυχώς δεν το κατάφεραν!

Το **θωρακισμένο καταδρομικό** "Γεώργιος Αβέρωφ", άρχισε να χτίζεται στο Λιβόρνο της Ιταλίας το 1908. Η κυβέρνηση Μαυρομιχάλη δαπάνησε **23.650.000 χρυσές δραχμές** για την απόκτησή του από τα οποία τα 8.000.000 προέρχονταν από το 20% της συνολικής κληρονομιάς του **Γεωργίου Αβέρωφ**, που είχε παραχωρήσει με διαθήκη στο Ταμείο Εθνικού Στόλου. Το Αβέρωφ είναι το μοναδικό πολεμικό πλοίο στον κόσμο που έχει πάρει μέρος σε δυο **Παγκόσμιους Πολέμους** και το μοναδικό δείγμα του τύπου "θωρακισμένο καταδρομικό" στον κόσμο που διατηρείται σε άριστη κατάσταση μέχρι σήμερα.

Το Αβέρωφ έχει συμμετάσχει στον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο: στις επιχειρήσεις απελευθέρωσης των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου, και διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στις **ναυμαχίες της Έλλης**, αποκτώντας με τις επιτυχίες του, το προσωνύμιο που του απέδωσαν οι Τούρκοι, **Σεϊτάν Παπώρ**, δηλαδή **Διαβολοκάραβο!**

Κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι υπηρεσίες του ήταν ελάχιστες αφού ο τουρκικός στόλος είχε κρυφτεί στα Δαρδανέλλια, παρακολουθώντας εκ του ασφαλούς τη ναυτική υπεροχή των Συμμάχων. Το θωρηκτό Αβέρωφ μετά το τέλος του Μεγάλου Πολέμου, κατέπλευσε στην Κωνσταντινούπολη για τα επινίκια. Στο κατάστρωμά του διοργανώθηκε δεξίωση με την παρουσία της ελίτ της Πόλης.

Στην **Μικρασιατική εκστρατεία**, η βασική προσφορά του Αβέρωφ ήταν η μεταφορά στρατιωτών και η κάλυψη των αποβατικών επιχειρήσεων στην **Ανατολική Θράκη**.

Στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά την προέλαση των Ναζί στην ελληνική επικράτεια έπεσε η ιδέα το ιστορικό πλοίο να βυθιστεί! Στο Υπουργείο Ναυτικών, μέρες πριν μπουν οι Γερμανοί στην Αθήνα, επικρατούσε η άποψη να βουλιάξουν το Αβέρωφ, για να μην πέσει στα χέρια των Γερμανών, αλλά και γιατί υπήρχε κίνδυνος να βυθιστεί από νάρκες που ήταν στον διάυλό του και να τον κλείσει. Κάποιοι αξιωματικοί και μέλη του πληρώματος αρνήθηκαν να το βυθίσουν και αποφάσισαν να αποπλεύσουν για την Κρήτη μαζί με τα υπόλοιπα ελληνικά και αγγλικά πλοία. Το γεγονός αυτό είναι γνωστό ως η **"Βασιλική Ανταρσία του Αβέρωφ"**. Το πλήρωμα του Αβέρωφ με την παρακίνηση του στρατιωτικού ιερέα **Διονύσιου Παπανικολόπουλου** εξεγέρθηκε και διέφυγε στην Αλεξάνδρεια. Το Αβέρωφ συνέχισε τον Αγώνα με περιπολίες και συνοδείες νηοπομπών στον Περσικό Κόλπο και τον Ινδικό Ωκεανό.

Στις 17 Οκτωβρίου του 1944, το θρυλικό Αβέρωφ κατέπλευσε στη ελεύθερη Ελλάδα μεταφέροντας την Ελληνική Κυβέρνηση. Τελευταίες αποστολές του ήταν η προστασία της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων στα Δεκεμβριανά του 1944 και η μεταφορά στη Ρόδο, στις 15 Μαΐου 1945, του **Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού** με την ιδιότητα του Αντιβασιλέα στα ελεύθερα Δωδεκάνησα. Το 1956 το πολεμικό πλοίο παροπλίστηκε στον Ναύσταθμο Σαλαμίνας και το 1957 ρυμουλκίστηκε στον Πόρο όπου παρέμεινε μέχρι το 1983.

Κι ακόμα μια ιστορία για το πώς το βαπόρι θρύλος γλύτωσε την καταστροφή: Ο **βασιλιάς Παύλος** είχε προτείνει τη διάλυση παλιών πολεμικών πλοίων κι ανάμεσα τους στη λίστα του ήταν και το Θωρηκτό Αβέρωφ! Ο Γρηγόρης Παυλάκης, αξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού, που είχε υπηρετήσει στο Αβέρωφ ζήτησε ακρόαση από τον βασιλιά Παύλο και του εξέθεσε την άποψή του: *"Το να διαλυθεί το Αβέρωφ είναι ιεροσυλία, του είπε. Το πλοίο αυτό είναι το σύμβολο των αγώνων του έθνους. Θα πρότεινα να μην διαλυθεί, αλλά να παραμείνει μουσείο, όπως η ναυαρχίδα Βίκτορι του Οράτιου Νέλσονα στην Βρετανία"*. Ο Παύλος δεν είχε λόγο να διαφωνήσει. Το 1984 το Πολεμικό Ναυτικό αποφάσισε να το διατηρήσει ως εθνικό σύμβολο. Από το 1985 μέχρι σήμερα βρίσκεται σε μόνιμο αγκυροβόλιο στη Μαρίνα Φλοίσβου.

"Ναυτικό κράτος χωρίς ναυτική συνείδηση"

Ο αντιπλοίαρχος ε.α. του Πολεμικού Ναυτικού **Αριστοτέλης Δήμιτσας**, σε συνέντευξή του στην εφημερίδα **"Καθημερινή"** το 2010 έδωσε μια άλλη διάσταση για την πολυτάραχη ζωή του Θωρηκτού Αβέρωφ. Ο αξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού αφιέρωσε δέκα ολόκληρα χρόνια από τη ζωή του για την αποκατάσταση του ιστορικού πλοίου, από το 1995 έως και το 2005 και δικαιούνταν δια να ομιλεί:

*"Όταν πρωτοπήγα στο πλοίο είχε ήδη γίνει δουλειά από τον υποπλοίαρχο **Παύλο Κουντουριώτη**, εγγονό του ναυάρχου, που διέσωσε κάποια πράγματα. Βλέπετε, το πρώτο πλάτοικο έγινε το 1952. Ο τότε αρχηγός του στόλου είχε διατάξει να μεταφερθεί όλη η κινητή περιουσία του Αβέρωφ στο πλοίο Ελλη: τα ασημικά, οι πίνακες, τα βιβλία, ακόμα τα πιάτα και τα ποτήρια. Ο δεύτερος μεγάλος βιασμός έγινε το 1984 που ελλιμενίστηκε το πλοίο, ποντικοφαγωμένο, στο Φάληρο και αποφασίστηκε η αποκατάστασή του. Όλοι οι μπουλμέδες (μάλλον ταπεταριές) των διαμερισμάτων του ναυάρχου είχαν φύγει, για να καταλήξουν ως επίενδυση στο γραφείο του διοικητή της Ναυτικής Σχολής του Πόρου. Το χειρότερο όμως είναι ότι στη διαδικασία του ξεκουράσματος και του βαψίματος ιδιωτικά συνεργεία ξήλωσαν ό,τι υπήρχε μέσα και πετάχτηκε ως σαβούρα όχι από δόλο αλλά από άγνοια. Προφανώς ό,τι άξιζε πήγε στα παλιατζίδικα, από όργανα μέχρι εξαρτήματα. Ευτυχώς βρήκαμε τις απογραφές και παλαιές φωτογραφίες και έτσι κάναμε την πιστή αποκατάσταση. Μέχρι και την τελευταία ημέρα παραμονής μου ανακαλύψαμε μια ασύλλητη αποθήκη με ανταλλακτικά. Μέσα στους αεραγωγούς του πλοίου εντοπίσαμε ένα κολι του 1938 και ένα κομψό γυναικείο περιστρόφο με λαβή από φίλντσιο". Και κατέληξε ο Αριστοτέλης Δήμιτσας: "Η ασέλγεια είχε ξεκινήσει από το 1952 με τον παροπλισμό του στον Πόρο και*

συνεχίστηκε για πολλά χρόνια ακόμα, αποδεικνύοντας ότι ενώ είμαστε ένα ναυτικό κράτος ποτέ δεν είχαμε συνείδηση της σημασίας της ναυτικής μας ιστορίας και κληρονομιάς".

Όταν ο Κουντουριώτης ύψωσε στο Αβέρωφ τη σημαία με το γράμμα "Ζ"

Μπορεί το γράμμα "Ζ" να ενοχοποιήθηκε επειδή ταυτίστηκε με την εισβολή των Ρώσων στην Ουκρανία ωστόσο 110 χρόνια νωρίτερα αποτέλεσε το σύμβολο μιας ιστορικής νίκης του ελληνικού πολεμικού ναυτικού σε βάρος του στόλου της οθωμανικής αυτοκρατορίας που συνδυσάστηκε με την απελευθέρωση πολλών νησιών του Αιγαίου.

Πρόκειται για τη ναυμαχία της **"Έλλης"** που έγινε στις **16 Δεκεμβρίου 1912** και ήταν η πρώτη από τις δύο κορυφαίες μάχες μεταξύ του Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού και του Οθωμανικού Στόλου κατά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο και πραγματοποιήθηκε στην έξοδο των στενών των Δαρδανελίων (Ελλησπόντου). Η ναυμαχία έληξε με τη νίκη του ελληνικού στόλου και τον εγκλεισμό του οθωμανικού εντός των στενών.

Τι σήμαινε η σημαία με το "Ζ"

Η ναυμαχία εν πολλοίς κρίθηκε από το στρατηγικό ρεσιτάλ του **Παύλου Κουντουριώτη** όταν αποφάσισε να κινηθεί επιθετικά και ανεξάρτητα από τον υπόλοιπο σχηματισμό του ελληνικού πολεμικού ναυτικού. Προηγουμένως ύψωσε σημαία με το γράμμα "Ζ" που σήμαινε "κινούμαι ανεξάρτητα" (από τον σχηματισμό του υπόλοιπου στόλου). Ο Κουντουριώτης σε μία από τις πλέον ηρωικές όσο και παράτολμες κινήσεις στην ιστορία των παγκόσμιων χρονικών ανάγκασε τους Τούρκους σε άτακτη υποχώρηση, οδήγησε στο στρατιωτικό κορυφαίους Τούρκους αξιωματικούς και ανάγκασε μέχρι και τον βασιλιά Γεώργιο Α να συστήσει ψυχραιμία και σύνεση στον κυβερνήτη του αίτητου Αβέρωφ.

Κρύβονταν οι Τούρκοι

Τους πρώτους μήνες του πόλεμο ο Οθωμανικός στόλος υπό την διοίκηση του ναύαρχου Ραμίζ Μπέη παρέμεινε προστατευμένος στα στενά των Δαρδανελίων (στο ναύσταθμο Ναγαρά), χωρίς να επιχειρήσει έξοδο στο Αιγαίο. Από την άλλη πλευρά ο ελληνικός στόλος υπό την διοίκηση του ναυάρχου Παύλου Κουντουριώτη κράτησε επιθετική στάση απελευθερώνοντας ένα ένα τα νησιά του Αιγαίου και αναμένοντας την έξοδο των τουρκικών πλοίων από τα στενά. Αρχικά απελευθέρωσε τη Λήμνο και εγκατέστησε στον όρμο του Μούδρου το προκεχωρημένο αγκυροβόλιο του Στόλου. Ακολούθησε η απελευθέρωση του Αγίου Όρους, των νησιών του βορείου και ανατολικού Αιγαίου (Θάσος, Σαμοθράκη, Ίμβρος, Τένεδος, Άγιος Ευστράτιος, Μυτιλήνη, Χίος).

"Καταλάβαμε Τένεδον. Έχω και γαιάνθρακα να σας εφοδιάσω".

Μετά την απελευθέρωση της Τενέδου στις 24 Οκτωβρίου - 6 Νοεμβρίου ο ναύαρχος Κουντουριώτης έστειλε τηλεγράφημα στον Οθωμανό αρχηγό του στόλου με το μήνυμα **"Καταλάβαμε Τένεδον. Αναμένουμε έξοδο του στόλου σας. Αν επιθυμείτε, γαιάνθρακα προτίθεται να σας εφοδιάσω"**. Στη ναυμαχία της Έλλης από ελληνικής πλευράς συμμετείχαν ένα σύγχρονο θωρακισμένο καταδρομικό (Αβέρωφ), τρία παλαιά παράκτια θωρηκτά (Σπέτσι, Ύδρα, Ψαρά), τέσσερα αντιτορπιλικά - ανιχνευτικά παρατάχθηκαν σε απόσταση 1.000 περίπου μέτρων αριστερά από τα θωρηκτά (Αετός, Ιέραξ, Λέων, Πάνθηρ). Έξι ακόμα αντιτορπιλικά παρατάχθηκαν ακόμη πιο αριστερά.

Οι τουρκικές δυνάμεις

Στη ναυμαχία της Έλλης συμμετείχαν τέσσερα Οθωμανικά θωρηκτά (Ασάρ Τερήκ, Μεσουδιέ, Τουργκούτ Ρείς, Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα), το καταδρομικό Μεντητιέ που κινήθηκε νοτιότερα από τα θωρηκτά, πέντε αντιτορπιλικά και ένα νοσοκομειακό πλοίο που ακολουθούσαν το Μεντζητιέ.

Το πλήρωμα του Αβέρωφ

Έγραψαν τους διαθήκες τους οι Τούρκοι

Την παραμονή, το βράδυ της Τετάρτης 17 Δεκεμβρίου 1912, σύμφωνα με τη διήγηση του παρόντος Τούρκου Πλωτάρχη Χασάν Σαμί Μπέη, οι Οθωμανοί αξιωματικοί έγραψαν τις διαθήκες τους και αποσύρθηκαν χωρίς για ύπνο ώστε να είναι ακμαίοι το πρωί. Τα ξημερώματα, ο Μουεζίνης κάλεσε τα πληρώματα γονατιστά να προσευχηθούν. Αμέσως μετά, ο Οθωμανικός στόλος απέπλευσε. Το πρωί της Τρίτης 16 Δεκεμβρίου στις 8 η ώρα με καλό καιρό και ήσυχη θάλασσα, άρχισε η έξοδος του Οθωμανικού στόλου από τα στενά. Οι καπνοί του εξερχόμενου από τα Δαρδανέλια Τουρκικού στόλου φάνοιαν καθαρά.

"Εχθρός εν όψει"

Τα ελληνικά ελαφρά σκάφη που περιπολούσαν στην περιοχή έστειλαν μήνυμα στην ναυαρχίδα ειδοποιώντας την για την έξοδο. Η αναφορά "EX EX EX" (εχθρός εν όψει) διέτρεξε όλα τα ελληνικά πλοία. Στον τουρκικό στόλο προηγούνταν το καταδρομικό Μετζητιέ και τρία αντιτορπιλικά και ακολουθούσαν τα θωρηκτά Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα (ναυαρχίδα), Τουργκούτ Ρείς, Μεσουντιέ και Ασάρι-ι-Τερήκ. Στο τέλος βρίσκονταν 5 αντιτορπιλικά και πλωτό νοσοκομείο Ρεσίτ Πασάς.

Τα Θηρία του ελληνικού στόλου

Ο ελληνικός στόλος με επικεφαλής την ναυαρχίδα, θωρακισμένο καταδρομικό Αβέρωφ,

Η ιστορία του "Αβέρωφ"

Συνέχεια από τη σελ. 6

ακολουθούμενη από τα παράκτια θωρηκτά Ύδρα, Σπέτσες, αρχηγίδα του Μοιράρχου Πλοιάρχου Πέτρου Γκίνη και Ψαρά, και από πίσω τα αντιτορπιλλικά Αετός, Ιέραξ, Λέων και Πάνθηρ (τα αποκαλούμενα Θηρία) έσπευσε να συναντήσει τον αντίπαλο στόλο.

Τα τέσσερα τουρκικά θωρηκτά με την έξοδο τους έστριψαν δεξιά παραπλέοντας το ακρωτήριο της Έλλης (επειδή δεν ήθελαν να απομακρυνθούν από τα φρουρία της ακτής), ενώ τα ελληνικά στράφηκαν προς συνάντησή τους. Οι δύο στόλοι ήρθαν αντιμέτωποι στις 09:00 σε διάταξη μάχης και απόσταση 17 χλμ.

Το ιστορικό μήνυμα Κουντουριώτη "Πλέω μεθ' ορμής ακαθέκτου"

Σ' αυτό το σημείο ο ναύαρχος Κουντουριώτης σήμανε πολεμική έγερση και εξέπεμψε το παρακάτω ιστορικό μήνυμα προς τον στόλο:

"Με την δύναμην του Θεού, τας ευχάς του Βασιλέως μας και εν ονόματι του Δικαίου, πλέω μεθ' ορμής ακαθέκτου και με την πεποίθησιν της νίκης εναντίον του εχθρού του Γένους".

Οικονομία πυρομαχικών

Ο ελληνικός στόλος δεν έβαλε πρώτος για να κάνει οικονομία πυρομαχικών. Ώρα 09:05 υψώνεται στον Αβέρωφ το προειδοποιητικό σήμα "αρχίζετε πυρ συγχρόνως μετά τον Ναυάρχον". Στις 09:22 ο Οθωμανικός στόλος άνοιξε πρώτος πυρ από απόσταση 12.500 μέτρα, ενώ ο ελληνικός περίμενε 3 λεπτά ανοίγοντας πυρ στις 09:25 από απόσταση 12.000 μέτρα. Τα τουρκικά θωρηκτά έβαλλαν κυρίως εναντίον του Αβέρωφ με ταχύ πυρ αλλά χωρίς επιτυχία, ενώ και το Αβέρωφ δεν έκανε ακριβείς βολές.

Ο ελιγμός "Ταύ"

Τι είναι ο ελιγμός "Ταύ": Τα πλοία του ελληνικού στόλου, περνώντας κάθετα μπροστά από τα εχθρικά, μπορούν να βάλουν με όλα τα όπλα από την πρύμη και την πλώρη τους, ενώ του τουρκικού στόλου μόνο με τα πρόσθια πυροβόλα. Την τακτική καθιέρωσαν πρώτοι οι Ιάπωνες στη ναυμαχία με τους Ρώσους στην ναυμαχία της Τσουσίμα.

Η ναυμαχία

Στις 09:35 με την απόσταση των δύο στόλων στα 9.500 μ. ο Κουντουριώτης αποδέσμευσε τον στόλο από τις κινήσεις της ναυαρχίδας του υψώνοντας την σημαία "Ζ" (κινούμαι ανεξάρτητα), και εκμεταλλευόμενος την μεγαλύτερη ταχύτητα του Αβέρωφ όρμησε ακάθεκτος με ταχύτητα 21 κόμβων, διαγράφοντας τόξο μπροστά από την γραμμή του τουρκικού στόλου με σκοπό να υπερφαλαγγίσει τα τουρκικά θωρηκτά και να τα βάλει μεταξύ των πυρών του Αβέρωφ και των υπολοίπων ελληνικών θωρηκτών.

Άτακτη υποχώρηση των Τούρκων

Καθώς η ταχύτητα της θωρηκτής μοίρας τύπου Ύδρα ήταν μικρή (14 κόμβοι), ο Αβέρωφ υπερφαλάγγισε τον εχθρό μόνος του και ανάμεσα σε πυκνά πυρά του τουρκικού στόλου και των απέναντι φρουριών έφτασε σε απόσταση 2.850 μ. από τον αντίπαλο. Οι Οθωμανοί όταν κατάλαβαν ότι ο ελιγμός θα εκτελούνταν με απόλυτη επιτυχία, έκαναν διαδοχική στροφή 160 μοιρών και μπήκαν με φοβερή αταξία ξανά στα Στενά, κάτω από την κάλυψη των επάκτιων

Το ιστορικό μήνυμα του Κουντουριώτη που σώζεται στο Αβέρωφ

πυροβόλων των φρουριών Σεντούλμαχιρ και Κουμκαλέ. Πρώτο έκανε μεταβολή το Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα στις 09:50 ακολουθούμενο από τα υπόλοιπα αλλά έτσι τα τουρκικά πλοία βρέθηκαν πολύ κοντά το ένα στο άλλο, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα πυροβόλα τους και να μειωθεί η ταχύτητά τους στους 10 κόμβους.

Πυρ ομαδών του ελληνικού στόλου

Ο σχηματισμός βαλλόταν συνεχώς από το Αβέρωφ και τα άλλα θωρηκτά, που στο μεταξύ πλησίασαν τον Οθωμανικό στόλο σε απόσταση 4100 μ. Στις 09:55 το Μπαρμπαρόσα δέχτηκε πλήγμα στο κατάστρωμα της πρύμνης και λίγο αργότερα ένα άλλο βλήμα διαπέρασε τον πυργίσκο της πρύμνης και προκάλεσε ζημιές και στους λέβητες. Τα Τουργκούτ Ρεϊς και Μετζιτιέ είχαν μικρότερες ζημιές.

Σώθηκαν από θαύμα οι Τούρκοι

Όμως η ταχύτητα πυρός του Αβέρωφ είχε ελαττωθεί και δεχόταν τα πυρά των θωρηκτών και των φρουριών που είχε πλησιάσει κατά την εκτέλεση του ελιγμού, κι έτσι εγκατέλειψε την καταδίωξη. Η ναυμαχία έληξε στις 10:17 με τον Οθωμανικό στόλο να εξακολουθεί να είναι αποκλεισμένος μέσα στα Στενά στα αγκυροβόλια του Τσανάκκαλε και του Σεντούλμαχιρ. Σε όλη τη διάρκεια της εμπλοκής το θωρακισμένο καταδρομικό Αβέρωφ έριξε 127 βλήματα ενώ θα μπορούσε να εκτοξεύσει τετραπλάσια, γιατί κατά τη διάρκεια της ανεξάρτητης δράσης του τα πυροβόλα του έπαθαν προσωρινή εμπλοκή. Επίσης δέχτηκε τέσσερα βλήματα μεγάλου διαμετρήματος και δεκαπέντε μικρού, αλλά οι ζημιές που υπέστη ήταν ελάχιστες.

Οι απώλειες των Τούρκων

Η πρώτη τουρκική μοίρα που βγαίνοντας από τα Στενά έστριψε προς την Τένεδο, χωρίς να ακολουθήσει τα θωρηκτά, συνάντησε ομάδα ελληνικών πλοίων και επέστρεψε στον Ελλήσποντο μετά από μια μικρή ανταλλαγή πυρών.

Οι απώλειες των Οθωμανών ήταν 7 νεκροί και αρκετοί τραυματίες από το Barbarossa το οποίο υπέστη σημαντικές ζημιές στους λέβητες και το πυροβόλο των 280 χιλ. αχρηστεύτηκε εντελώς. Επιπλέον το Torgut Reis μέτρησε 51 νεκρούς και 40 τραυματίες που μεταφέρθηκαν στο νοσοκομειακό πλοίο Ρεσίτ Πασάς.

Δύο νεκροί Έλληνες

Οι απώλειες του ελληνικού στόλου ήταν 2 άντρες του Αβέρωφ νεκροί και 5 τραυματίες, ενώ τραυματίστηκε και ένας ακόμη άντρας από το Σπέτσια.

Την επόμενη ημέρα ο Κουντουριώτης έστειλε την αναφορά του στο Υπουργείο των Ναυτικών. Ο παράτολμος ελιγμός του θεωρήθηκε ασυλλόγιστος ηρωισμός, και ακόμη και ο βασιλιάς Γεώργιος Α' του τηλεγράφησε συστήνοντάς του σύνεση και ψυχραιμία. Ο Αβέρωφ ήταν η ισχυρότερη μονάδα του στόλου και πιθανή απώλειά του θα ανέτρεπε τον συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ των δύο στόλων.

Η απολογία του Ραμίζ Μπέη

Τον ελιγμό του Κουντουριώτη δικαιολόγησε ο αντίπαλός του Ραμίζ Μπέης στο ναυτοδικείο, όταν παραπέμφθηκε για την υποχώρηση από την ναυμαχία, όπου απολογούμενος είπε ότι, αν δεν έστρεφε για να απομακρυνθεί, θα βρισκόταν μεταξύ δύο πυρών από τον Ελληνικό στόλο που θα τον εκμηδένιζαν. Ο Τούρκος ναύαρχος αθώωθηκε, καθώς ο προϊστάμενός του υπουργός τον είχε διατάξει εγγράφως να μην εκθέσει το στόλο σε θανατηφόρα πυρά.

Φιλίστωρ

Ο θρωλικός αρχηγός του Ελληνικού στόλου του Αιγαίου, Υποναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης

Τον καιρό των "εθνοσωτήρων"

Όπως καλά θυμούνται οι παλαιότεροι, την περίοδο της δικτατορίας όλοι οι υπάλληλοι των περιφερειακών νομών του κράτους υποχρεώνονταν κάθε Κυριακή, βάσει προγράμματος από τη Νομαρχία, να βγαίνουν στα χωριά και να διαφωτίζουν τον αγροτικό πληθυσμό, άλλοτε με συγκεκριμένα θέματα και άλλοτε με θέματα της αρεσκείας τους. Όπως ήταν φυσικό, εκείνοι που σήκωσαν το μεγαλύτερο βάρος ήταν κυρίως οι εκπαιδευτικοί, αλλά και οι γεωπόνοι, οι κτηνίατροι ακόμα και δικηγόροι και συμβολαιογράφοι. Από όσα θυμάμαι, εκείνοι που αρνήθηκαν να κάμουν τέτοιες ομιλίες ήταν μετρημένοι στα δάχτυλα του ενός χεριού. Οι υπόλοιποι έβγαιναν στα χωριά και, εκόντες άκοντες, μιλούσαν στους αγρότες για να αποφύγουν τις συνέπειες που προέκυπταν από τυχόν άρνησή τους. Μεταξύ αυτών ήταν και εκείνοι που δεν αποτολμούσαν μεν να αρνηθούν ευθέως, αλλά προσπαθούσαν να κάμουν "αντίσταση", μιλώντας περί ανέμων και υδάτων!

Θυμάμαι κάποιον δάσκαλο που μίλησε στο χωριό για τα ...κούμαρα! Επί μία ολόκληρη ώρα μιλούσε για τις ωφέλειες που θα προέκυπταν για τους κατοίκους, αλλά και για τον κρατικό προϋπολογισμό, αν συγκέντρωναν όλα τα κούμαρα του δάσους και τα απόσταζαν για να βγάλουν τσίπουρο. Όταν τελείωσε και αποχώρησαν οι χωριανοί, με ρώτησε αν μου άρεσε η ομιλία του. Του απάντησα πως ήταν θαυμάσια, αλλά καλό θα ήταν να τη στείλει και στον Παπαδόπουλο! Με αγριοκοίταξε και δεν ξαναμίλησε!

Θυμάμαι ακόμα και έναν συμβολαιογράφο που συμβούλευε τους караγκούνδες ...πως να καλλιεργούν το καλαμπόκι. Έλα παπού να σου δείξω τ' αμπελοχώραφά σου!

Υπήρχαν όμως και τα κωμικοτραγικά! Δάσκαλος που υπηρετούσε σε μεγάλο χωριό της περιοχής εκφώνησε έναν πύρινο λόγο-ύμνο στους δικτάτορες, αλλά, πάνω στον οίστρο του, στο τέλος της ομιλίας, αντί να ειπεί "Ζήτω ο Γεώργιος Παπαδόπουλος", ειπεί "Ζήτω ο Γεώργιος Παπανδρέου"! Όλοι οι παριστάμενοι, ακόμα και ο αξιωματικός των ΤΕΑ που παρευρισκόταν, κατάλα-

βαν ότι ο Παπανδρέου ζητωκραυγάστηκε ...εκ παραδρομής. Εκείνος που έπνεε μένεα εναντίον του δυστυχούς δασκάλου ήταν ο διορισμένος πρόεδρος του χωριού, που ζητούσε επίμονα από τον επιθεωρητή και από τον νομάρχη την απόλυση του δασκάλου. Τελικά, ο δάσκαλος γλίτωσε την απόλυση, λόγω ...σαρδάμ!

Σε άλλη περίπτωση, δάσκαλος που εκφώνησε στους χωριανούς του τον πανηγυρικό στη γιορτή των Τριών Ιεραρχών, αφού τόνισε το έργο των Τριών Ιεραρχών, στο τέλος ειπεί:

-Τι τα θέλετε, τι τα γυρεύετε, οι Τρεις Ιεράρχες ήταν στον καιρό τους: τώρα Τρεις Ιεράρχες είναι Ο Παπαδόπουλος, ο Πατακός και ο Μακαρέζος! Ο κόσμος γέλασε με την καρδιά του, αλλά οι οπαδοί της δικτατορίας ήταν έτοιμοι να τον κατασπαράξουν. Τον έσωσε το γεγονός ότι ο ίδιος θεωρούνταν επιπόλαιος στα φερσίματά του, επενέβησαν οι πιο λογικοί και τον δικαιολόγησαν λέγοντας ότι μ' αυτόν τον τρόπο νόμιζε ότι υμνεί τους ...τρεις εθνοσωτήρες!

Και μια ιστορία που συμμετείχε -εκών άκων- και ο γράφων. Φίλος, δημόσιος υπάλληλος, έλαβε εντολή να μιλήσει μια Κυριακή του Μάη στους κατοίκους μικρού καμπίσιου χωριού, για το "Σύνταγμα της δικτατορίας". Μη έχοντας δικό του μεταφορικό μέσο, μου ζήτησε να τον μεταφέρω στο χώρο της ομιλίας με το δίτροχό μου. Η συγκέντρωση των κατοίκων έγινε μετά τη Θεία Λειτουργία, σ' ένα μισοερειπωμένο καφενείο, όπου η ζέση ήταν αφόρητη. Κατάμεστο το καφενείο και στο πίσω μέρος και ένας χωροφύλακας του αστυνομικού τμήματος της περιοχής.

Μετά το πρώτο δεκάλεπτο της ομιλίας παρατήρησα πως οι χωριανοί, ένας μετά τον άλλο, έγερναν το κεφάλι και λαγοκοιμούνταν. Και, αφού τον καλοπήραν όλοι, στο τέλος έγειρε στις αγκάλες του Μορφέα και ο χωροφύλακας! Ψιθύρισα κι εγώ σ' αυτά του ομιλητή: Πες φωναχτά δυο τρία "Ζήτω"!

Με τα "ζήτω!", πετάχτηκαν, σαν κεραυνοβολημένοι οι χωριανοί, χειροκρότησαν όρθιοι, κι εμείς πήραμε το δρόμο της επιστροφής στην πόλη...

Φιλίστωρ

Το γεφύρι στα "Χτίσματα" απευθύνει

S O S

Είναι η πολλοστή έκκληση του Συλλόγου μας προς το Υπουργείο Πολιτισμού και στις τοπικές Αρχές, για τον κίνδυνο κατάρρευσης που διέτρεχε το ιστορικό γεφύρι στα "Χτίσματα", χαρακτηρισμένο και ως "Διατηρητέο μνημείο". Ιδού τι γράψαμε τον Απρίλη του 2014 στα "Ζωγλοπτικά Χρονικά". Δημοσιεύουμε την έκκληση και πάλι, γιατί τίποτε δεν άλλαξε για την τύχη του γεφυριού, από τότε:

"Κατ' επανάληψη ο Σύλλογός μας ασχολήθηκε με το "διατηρητέο" αυτό μνημείο της περιοχής του χωριού μας. Το ανάδειξε από την αφάνεια και την εγκατάλειψη, φρόντισε για την ανακήρυξή του ως διατηρητέου μνημείου από το Υπουργείο Πολιτισμού, παρενέβη παντοιοτρόπως στις αρμόδιες αρχές για τη συντήρησή του και μάταια ανέμενε, επί σειρά ετών, την παρέμβασή τους. Τι σημαίνει όμως "διατηρητέο μνημείο"; Κατά την κοινή λογική, ότι το μνημείο πρέπει να συντηρείται για να διατηρείται, ως στοιχείο της συνέχειας του εθνικού μας πολιτισμού. Ας μην παίζουμε με τις λέξεις. Αν σε εύλογο χρονικό διάστημα, το μνημείο δεν συντηρηθεί, σύντομα θα έχει την τύχη του γεφυριού της Πλάκας.

Κάνουμε έκκληση προς κάθε αρμόδια αρχή: το Υπουργείο Πολιτισμού, την Περιφέρεια, το Δήμο Καρδίτσας, ώστε να συντηρήσουν και το γεφύρι στα "Χτίσματα" και τα εναπομείναντα ολίγα πετρογέφυρα του τόπου μας, για να θυμίζουν ότι η Ελλάδα έχει πολιτισμικό παρελθόν και μάλιστα αξιόλογο."

Σε πείσμα της αδιαφορίας των "υπευθύνων" το πληγωμένο γεφύρι άντεξε και τον κυκλώνα του Ιανουά, αλλά τα τραύματά του δεν υπόσχονται μακροήμερη ζωή. Αν δεν επισκευασθεί εγκαίρως, θα έχει και αυτό την τύχη του άλλου γεφυριού, "διατηρητέου μνημείου" κι εκείνου, στις "Σ'κιάς το ρέμα", στα όρια Καλλιθήρου-Ραχούλας.

ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΡΦΙΑ

Συνέχεια από τη σελ. 1

πάμπολλες φορές αδελφοκτόνα πάθη και μίση τα οποία προκάλεσαν εμφύλιους σπαραγμούς και ταρακούνησαν κατά καιρούς τους Έλληνες από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Τα πρώτα θύματα του Εμφυλίου ήταν: Τα αδέρφια Ηλίας και Κώστας Ι. Φούντας, ο Αθανάσιος Χ. Κοντομήτρος και ο Λάμπρος Σ. Τσιαντής. Και οι τέσσερις ήταν ήσυχτοι άνθρωποι του χωριού που δεν είχαν δώσει ποτέ δικαίωμα σε κανέναν. Κι όμως βρέθηκε κάποιος (κάποιοι;) που τους κατηγορήσαν ως αριστερούς και τους κατέδωσαν! Το θλιβερό γεγονός συνέβη στις 17 Ιουλίου του 1946, ανήμερα της γιορτής της Αγίας Μαρίας που το χωριό πανηγύριζε στο ομώνυμο ξωκλήσι.

Η προφορική παράδοση του χωριού μάς λέει πως τα δύο αδέρφια, που ήταν φημισμένοι οργανοπαίχτες της περιοχής, αφού διασκέδασαν τον κόσμο στο ξωκλήσι, το βράδυ ανηφόρισαν όπως όλοι για το χωριό. Εκεί το γλέντι συνεχίστηκε σε κάποιο από τα καφενεία του χωριού. Σ' αυτό το γλέντι έφτασε σε λίγο και εντελώς ξαφνικά η συμμορία των "Βουρλάκηδων" με αρχηγό τον Κ. Βουρλάκη, προφανώς ειδοποιημένη από κάποιον ή κάποιους.

Το γλέντι σταμάτησε, ο κόσμος τρόμαξε, πάγωσε βλέποντας τόσους αρματωμένους άγριους άνδρες. Εκείνοι χωρίς κανέναν διαταγμό, χωρίς κανέναν σεβασμό στην ημέρα και στους υπόλοιπους ανθρώπους και χωρίς να δώσουν σε κανέναν καμιά εξήγηση, συνέλαβαν τα δυο αδέρφια. Ύστερα συνέλαβαν και τους δύο άλλους που αναφέρονται παραπάνω κι αφού τους έδεσαν τα χέρια πισθάγκωνα, όλους μαζί τους οδήγησαν προς τη νότια άκρη του χωριού, στη θέση Μηλιές.

Λίγο πριν βγουν απ' το χωριό, σε κάποιο σημείο του δρόμου (κατ' άλλους σε κάποιο σπίτι), έκαναν στάση και οι "Βουρλάκηδες" είπαν στους οργανοπαίχτες να "βαρέσουν" το τελευταίο τους τραγούδι. Κι όπως ήταν φυσικό κι επόμενο το τελευταίο τραγούδι τούς βγήκε μοιρολόι.

*Έβγα μανούλα να με δεις και να με καμαρώσεις,
το πώς με πάει η αρβανιτιά και οι χωροφυλάκοι,
με τα λυτάρια στο λαιμό, τα σίδερα στα χέρια,
πάνε να με κρεμάσουνε στην φυλακής την πόρτα.
Έβγα μανούλα να τους πεις, να τους παρακα-*

λέσεις...

Στη συνέχεια - πάντα κατά την προφορική παράδοση - τους οδήγησαν στη θέση Μηλιές, τους έστησαν δίπλα σ' έναν πλάτανο και τους έριξαν άλλοι λένε με πιστόλια κι άλλοι με αυτόματα.

Εν τω μεταξύ κάποιες άλλες πληροφορίες λένε πως ο μεγαλύτερος από τα δύο αδέρφια, ο Κώστας, παρακαλούσε συνέχεια τους "Βουρλάκηδες" ν' αφήσουν το μικρό αδερφό του.

- Να μείνει ο ένας, να μείνει ο μικρός, να 'ναι κι ο πόνος των γονιών λιγότερος...

Κάποιος συγκινήθηκε -λένε- και είπε στον μικρό να φύγει. Εκείνος, αφού κοίταξε για λίγο στα μάτια τον αδερφό του, έφυγε τρέχοντας προς το ποτάμι, θεωρώντας τον χώρο προς τα εκεί πιο ασφαλής. Κάποιοι όμως από την ομάδα που είχαν κατέβει πριν από αυτόν στο ποτάμι, τον

είδαν να φεύγει και του έριξαν. Νόμισαν πως ξέφυγε, δεν ήξεραν πως του δόθηκε χάρη. Ίσως πάλι, λένε, να το παίζανε έτσι. Ποιος ξέρει;

Πολλά χρόνια αργότερα ένας χωριανός μας βρήκε τυχαία κάπου στη Λαμία τον Κ. Βουρλάκη και τον ρώτησε:

- Καλά δε μ' λες, εκείνοι οι τέσσιρ' οι θ'κοί μας κι ειδικά εκείνα τα δυο τ' αδέρφια τι σας έκαναν, πού έφτιξαν...;

- Τι να σ' πω τώρα, δεν ξέρου. Εμάς ένα χαρτί με ονόματα μας έδουκαν... Κάποιοι θ'κοί σας πάλι. Αλλά κι στου χουργιά που τ'ς πιάσαμε, δε βρέθ'κι κανένας να μας ρουπήσει γιατί...;

Βέβαια αυτό είναι μια μεγάλη κατηγορία για τους υπόλοιπους χωριανούς, αν είναι όντως έτσι. Και είναι κρίμα και ντροπή που δεν αντέδρασε κανένας. Αλλά εδώ που τα λέμε, βλέποντας οι απλοί και άοπλοι άνθρωποι του χωριού καμιά δεκαριά οπλισμένους σαν αστακούς αγριανθρώπους και έχοντας ακούσει τα μύρια όσα για τα "κατορθώματά" τους, ποιος να τολμήσει, ποιος να βρει το κουράγιο και το θάρρος να τους ζητήσει το λόγο, να τους ρωτήσει γιατί;

Ύστερα εκτός από αυτόν τον φόβο υπήρχε κι ένας άλλος, υπήρχε και ο φόβος του σπιούνου, που μπορεί να τον βάλει στο μάτι και να του τη φέρει κάποια άλλη στιγμή αργότερα. Βλέπετε εκείνη την εποχή ευδοκίμοι και άνθιζε και αυτό το "λουλούδι", και όχι μόνο στο χωριό μας βέβαια, και κάποιο τέτοιο "λουλούδι" έστειλε τα ονόματα των τεσσάρων θυμάτων στους Βουρλάκηδες, οι οποίοι δεν άργησαν να φτάσουν.

Αυτή την "ιστορία" την άκουσα πολλές φορές, από διαφορετικούς ανθρώπους και σε διαφορετική ηλικία και πάντα με συγκινούσε ιδιαίτερα. Ίσως γιατί όλοι μιλούσαν με τα καλύτερα λόγια για όλους και ιδιαίτερα για τα δυο χαρούμενα παιδιά, που διασκέδαζαν τον κόσμο, που δεν είχαν κάνει ποτέ κακό σε κανέναν και που χάθηκαν και τα δυο μαζί και τόσο άδικα και βύθισαν την οικογένειά τους σε μια απαραγήρητη θλίψη για όλη τους τη ζωή.

Από αυτή την ιδιαίτερη συγκίνηση, από αυτήν την πολύ πικρή θλίψη που μου προκαλούσε όλη αυτή η ιστορία προέκυψε και το ποίημα "Τα δυο αδέρφια", το οποίο και παραθέτω.

Τα δυο αδέρφια³

*Ήταν δυο αδέρφια, δυο παιδιά
κι είχαν την άνοιξη καρδιά
κι αηδόνια είχανε στο στόμα.
Ένας λαγούτο, άλλος βιολί,
παιζανε κι άνθιζε η αυλή,
μα βρέθηκαν νωρίς στο χώμα.*

*Κάποιος βαλτός αποβραδής
- έβγα μανούλα να μας δεις -
φώναξε 'κείνους που χτυπάνε.
Κι ένας δε βρέθηκε να πει,
- τι κρίμα, Θε μου, τι ντροπή! -
τα δυο αδέρφια που τα πάνε;*

*Σ' ένα πλατάνι στις Μηλιές,
πέσαν δυο κούφιας πιστολιές,
πικρό μαντάτο στον αέρα.
Εκεί στην άκρη της αυγής,
τα δυο κορμιά τους καταγής
τα βρήκανε την άλλη μέρα.*

*Πήρ' ένα αηδόνι το βιολί
και κάθε νύχτα το λαλεί
κι ένα κοτσύφι το λαγούτο.
Νύχτα το λένε τα πουλιά,
πως δυο αδέρφια αγκαλιά,
αφήσανε τον κόσμο τούτο.*

Σημειώσεις:

1. Ε.Λ.Α.Σ: Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός.
2. Μ.Α.Υ: Μονάδες Ασφαλείας Υπαίθρου.
3. Παππάς Μ., "Ένα μπαιλόκι θυμωμένος (ποιητική συλλογή), Καρδίτσα 1993, σελ. 41.

ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ ΕΝΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

Συνέχεια από τη σελ. 1

κοινωνικές ομάδες να έχουν δαμάσει, ως ένα βαθμό, τη φτώχεια, να χτίζουν υγιεινές κατοικίες και να σπουδάζουν παιδιά. Από τότε όμως αρχίζει και η διαρροή του πληθυσμού με ρυθμούς που με τον καιρό πληθαίνει επικίνδυνα. Και ερχόμαστε στο σήμερα, που οι οικισμοί εκείνοι έχουν αφανιστεί. Αξίζει να ξαναδιαβαστεί η ζωντανή περιγραφή του Παναγιώτη.]

Η Σύνταξη

Παντρολογήματα στην Εξοχή

"Όταν ήμουν 10-11 ετών, θυμάμαι ότι στο Ζωγρί ήταν τρεις νεαροί που είχαν εκπληρώσει τις στρατιωτικές υποχρεώσεις τους και ήταν έτοιμοι να κάμουν δικές τους οικογένειες. Ήταν ο Κωσταντής Τσιμάκης, ο Ηλίας Ιωάννου Καλαμάρας και ο αδελφός μου Γιώργος Αγαμ. Κατσιούλας. Το αυτό συνέβαινε και με τους Καλαμαριάους από το Κούτσουρο, τον Κώστα και Χρήστο Ευαγγέλου Καλαμάρα και τον Γιώργο Ιωάννου Καλαμάρα, διαφόρων ηλικιών, από 22 ως 30 ετών.

Για τους παραπάνω υπήρχε σοβαρό πρόβλημα, διότι δεν υπήρχαν κορίτσια της παντρειάς στους δυο οικισμούς. Υπήρχαν δυο τρεις κοπέλες, αλλά ήταν συγγενείς τους. Από την άλλη, από τα κορίτσια της παντρειάς στη Ραχούλα κανένα δεν δέχονταν να γίνει γεωργοκτηνοτρόφισσα, για τους παρακάτω λόγους:

1) Εμάς τους εξοχίτες μάς είχαν σε δεύτερη μοίρα, καίτοι ορισμένες οικογένειες ήταν ισάξιες των καλών οικογενειών της Ραχούλας. 2) Το βασικότερο ήταν ότι στον οικισμό μόνο τρία τέσσερα σπίτια είχαν δεύτερο δωμάτιο και οι υπόλοιπες οικογένειες έμεναν σε μικρά σπίτια του ενός δωματίου ή σε καλύβες και δεν ήθελαν οι νύφες να περάσουν την πρώτη νύχτα του γάμου στον αχυρώνα ή στο ...εξοδοχείο των αστέρων (ύπαιθρο), αν ήταν καλοκαίρι, και 3) Τα κορίτσια του οικισμού ήταν πιο σκληραγωγημένα και, εκτός από τις δουλειές που έκαναν τα κορίτσια του χωριού, είχαν και το φύλαγμα των γιδοπροβάτων, το άρμεγμα, το κούρεμα, την τέχνη να κάνουν τυρί και μυζήθρα, το πλέξιμο, το γνέσιμο και τον αργαλειό. Αυτές τις εργασίες ελάχιστα από τα κορίτσια του χωριού μπορούσαν να τις κάμουν, διότι έλλειπαν οι πρώτες ύλες.

Ο Ηλίας Καλαμάρας είχε συνδεθεί ερωτικά με την Ισμήνη του Κίσα, αλλά εδώ υπήρχε μεγάλο πρόβλημα, διότι δεν δέχονταν οι γονείς της Ισμήνης αυτόν τον γάμο. Τότε ανέλαβε ο μπάμπας μου ο Κώστας, που ήταν ο καλύτερος προεξηγητής και καταφερτζής: πάντρευε ακόμα και δεσποτή! Πήγε στο χωριό, συνάντησε τους γονείς της Ισμήνης και έκαναν συμφωνία-συμβιβασμό, ότι παντρεύοντας η Ισμήνη τον Ηλία, να κάνει μόνο τις δουλειές που έκανε και στο χωριό και να μην γίνει τσοπάνισσα και να κόβει ξύλα.

Εδώ θυμάμαι το εξής περιστατικό: Όταν επέστρεψε ο μπάμπας μου από το χωριό, τον περίμενε ο Ηλίας και του λέει:

-Τι έγινε, ξάδελφε, φέρνεις ευχαρίστια;
Εκείνος του απάντησε ποιητικά:
"Ντύσου Λία και φορμάρε,
πες της Σμήνης να σε πάρει.
Ντύσου, Λία μ' κορδαρέψ'
σύρε στο χωριό παντρέψ'".

Μετά από αυτό ο Ηλίας δεν πήγε στο σπίτι του να αναγγείλει το ευχάριστο γεγονός, αλλά έφυγε κατ' ευθείαν για το χωριό και σε μια εβδομάδα έγινε ο γάμος. Η τελετή του γάμου έγινε στο σπίτι της Ισμήνης με παπά τον παπα-Λεωνίδα. Όταν τελείωσε η γαμήλια τελετή, φορτώσανε τα προικιά της Ισμήνης και ανεβάσανε τη νύφη σε ένα άλογο και το γαμπρό σε άλλο. Ακολουθούσαν τη γαμήλια τελετή αγόρια, κορίτσια και κάθε ηλικίας άνδρες και γυναίκες, τραγουδώντας παραδοσιακά γαμήλια τραγούδια. Τα καπίστρια των αλόγων της νύφης και του γαμπρού τα έσερναν νεαρά παλικάρια, που είχαν εν ζωή και τους δυο γονείς.

Φτάνοντας στο Ζωγρί, στο σπίτι του γαμπρού, τα κορίτσια στάθηκαν απέναντι από το γαμπρό και τραγουδούσαν. Απ' ό,τι θυμάμαι, πρέπει να ήταν οι αδελφές Αγόρω και Βασίλω Καλαμάρα και μικρότερες, η αδερφή μου Αθηνά, η Ερασμία Κουμπούρα και η Αμαλία Καραγιάννη και από το χωριό οι συγγενείς της νύφης Περεσεφόνη και Αγόρω Γρυμιογιάννη, η Φώτω Καραγιάννη και άλλες κοπέλες. Όταν τελείωσε το τραγούδι, ο γαμπρός είχε ένα μήλο στην τσέπη και το πέταξε. Σημάδεψε το στήθος της πιο ωραίας κοπέλας της Περεσεφόνης Γρυμιογιάννη. Τη χτύπησε δυνατά και η κοπέλα ζαλίστηκε και έπεσε κάτω... Μετά ακολούθησαν κεράσματα, φαγοπότι και γλέντι.

Όταν διαλύθηκε η γαμήλια τελετή, οι νεόνυμφοι δεν χρειάστηκε να πάνε στον αχυρώνα ή στα λιβάδια, όπως γινόταν συνήθως σε τέτοιες περιπτώσεις, αλλά στο δεύτερο δωμάτιο που διέθετε το σπίτι του γαμπρού.

Οι υπόλοιποι υποψήφιοι γαμπροί: ο Κώστας Τσιμάκης που ήταν και ο μεγαλύτερος, παντρεύτηκε τη Βαία του Μάρκου Ζαχαρή, γεωργοκτηνοτρόφισσα από τα Βαρκά. Ο Γιώργος Καλαμάρας παντρεύτηκε την αδερφή της Βαίας, τη Ρήνω και, μετά από χρόνια, ο Χρήστος Καλαμάρας παντρεύτηκε την ... Κουκουλιάκου, από τον Αμάραντο, αφού πρώτα είχε παντρεύσει τις αδελφές του, Αγόρω και Βασίλω. Τέλος, ο αδελφός μου Γιώργος παντρεύτηκε την Ερασμία Κώστα Κουμπούρα, από το Ζωγρί, μικρότερή του. Τελευταίον άφησα τον Κώστα Καλαμάρα, γιατί ο γάμος του ήταν περιπετειώδης κι εγώ, καίτοι μικρός, ήμουν κουμπάρος. Εδώ συγκρούστηκαν τα δυο πρώτα ξαδέρφια, ο Κώστας Ευαγγέλου Καλαμάρας και ο Γιώργος Ιωάννου Καλαμάρας. Το μήλο της έριδας ήταν η Σοφία Μπουτλα, από το χωριό Ραχούλα. Η μάνα της Σοφίας, χήρα, αντιδρούσε γιατί ήθελε μεν να παντρεύσει τη Σοφία, αλλά να βάλει σ'ωγαμπρό. Ο Γιώργος Καλαμάρας να μεν την ήθελε, αλλά όχι να πάει στο χωριό, γιατί οι γονείς του ήταν περασμένης ηλικίας και ο μικρότερος αδελφός του Βασίλης ήταν μικρός στην ηλικία και ανήμπορος να αντεπεξέλθει στις γεωργοκτηνοτροφικές εργασίες. Από την άλλη πάλι, ο Κώστας είχε δυο αδελφές ανύπαντρες, την Αγόρω και τη Βασίλω.

Εδώ έβαλε το χεράκι του ο μεγάλος προεξηγητής, ο μπάμπας μου. Μια Τετάρτη, που ήταν στην Καρδίτσα, σε συνεννόηση με τον Κώστα, συνάντησαν τη Σοφία και τους έπεισε να κλεφτούν, για να μη συγκρουστούν τα δυο ξαδέρφια. Στην επιστροφή για το χωριό, η Σοφία φθάνοντας στο Χάνι, αντί να πάει στο χωριό, έστριψε αριστερά για το Ζωγρί, μαζί με τον Κώστα. Ο Κώστας είχε νεόκτιστο διώροφο σπίτι του πατέρα του, αλλά ημιτελές. Είχε ένα ισόγειο δωμάτιο, το μαντζάτο, και τα υπόλοιπα τα χρησιμοποιούσαν ως αποθήκη. Ο όροφος ήταν πατωμένος, αλλά αδιαμόρφωτος, χωρίς ταβάνι. Εκεί πέρασαν τη νύχτα, ο Κώστας και η Σοφία. Την επομένη, κατά το σούρουπο, πήγαν στο σπίτι του μπάμπας μου του Κώστα και από εκεί κίνησαν οι αλληλοσπαχθέντες για το χωριό.

Ο μπάμπας μου, ο Κώστας με τη γυναίκα του, την Κατερίνη, και εγώ, φτάσαμε στο χωριό και μπήκαμε στην εκκλησία. Εκεί μας περίμενε ο παπα-Λεωνίδας, αφού είχε φροντίσει να βρει στέφανα και δυο δαχτυλίδια, αντί για βέρες. Στην τελετή βρέσκονταν και τρεις κοπέλες, οι θυγατέρες του παπά, Αμαλία και Μαρία και η ξαδέφη μου Γιαννούλα Κουμπούρα.

Ο παπα-Λεωνίδας άρχισε την τελετή, ψέλνοντας από μνήμης. Ένα κερύ έκαψε στο μανουάλι και καθώς ήταν περασμένης ηλικίας, αργούσε. Τότε ο μπάμπας μου ο Κώστας του λέει:

-Πάτερ, πήγαινε κατ' ευθείαν στο "Ισαία χόρευε...", και ο παπάς του απάντησε:

-Παλιόβλαχε, πάψε, εδώ είναι εκκλησία και ιερός χώρος και η τελετή θα γίνει όπως πρέπει. Μην κοιτάς που δεν τα διαβάζω. Ύστερα από τόσα χρόνια, τα ξέρω όλα απ' έξω.

Εγώ άλλαξα τα δαχτυλίδια και τα μπερδεύα και ο παπάς μου είπε:

-Είσαι μικρός ακόμα, θα μάθεις...

Η θεία μου, η Κατερίνη, άλλαξε τα στέφανα. Εδώ τελείωσε εκείνος ο γάμος, οι νεόνυμφοι πήγαν στο σπίτι της Σοφίας και εμείς επιστρέψαμε στο Ζωγρί."

**Καποδιστριακός Δήμος Ιτάμου
Συγγραφείς και βιβλία**

Συνέχεια από τη σελ. 1

καταγράφουμε όσα ανήκουν στη λογοτεχνία (ποίηση - μυθιστορήματα).

Κατά αλφαβητική σειρά οι παραπάνω οικισμοί μάς παραδίδουν τα παρακάτω ονόματα των κατά καιρούς συγγραφέων των:

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ: Αναστασάκος Σέφης, Τάκης Βασιλείος, Σύλλογος Αμαράντου, Αλεξάκος Βασιλίας.

ΑΜΠΕΛΙΚΟ: Λέκκας Λάμπρος.

ΚΑΛΛΙΘΗΡΟ: Ντελλής Δημ. Ι., Παπαλέξης Κώστας, Φυσιλής Βασιλείος.

ΚΑΡΟΠΛΕΣΙ - ΓΙΑΝΝΟΥΣΑΙΚΑ: Τόλης Δημ., Βασιλάκης Γιώργος, Κουμπάρεος Ηλίας, Σούφλας Κοσμάς.

ΚΑΣΤΑΝΙΑ: Γκορίλα Μάρθα, Ζαχαρόπουλος Άγγελος, Ζαχαρόπουλος Γιώργος, Ζαχαρού-Λουτράρη Αθηνά.

ΚΑΤΑΦΥΓΙ: Γερούκη Ζωή Γρ., Γερούκης Γρηγόριος, Ζαρκάδας Θωμάς, Καταφυγιώτης Λάμπρος, Κλήμος Γεώργιος, Σεκλειζιώτης Στέφανος.

ΜΟΥΧΑ: Μπολτσής Πέτρος.

ΝΕΡΑΪΔΑ: Ζήσης Κώστας.

ΡΑΧΟΥΛΑ: Γριβέλλας Λάμπρος, Καραγιάννης Βασιλείος, Καραγιάννης Γιάννης, Κίσσας Βασιλείος, Ντόλκερας Γιώργος, Σύλλογος Ραχούλας.

ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟ: Δήμου παπα-Γιώργης, Σπανός Ευάγγελος.

Μια άλλη κατηγορία συγγραφέων, που δεν τους αναφέραμε προηγουμένως, είναι αυτών που δεν έχουν την καταγωγή τους από την υπό εξέταση περιοχή αλλά τους έλκουν κάποια άλλα γεγονότα: Αγγελής Δημήτρης, Ιεζεκίλ Μητροπολίτης, Ιντζεσίλογλου Μπάμπης - αρχαιολόγος, Κατέβας Φώτης, Μαγόπουλος Βασίλειος και Σδρόλια Σταυρούλα - αρχαιολόγος Έφορος αρχαιοτήτων Λάρισας.

Ο κατάλογος των βιβλίων που αφορούν την παραπάνω περιοχή με την επιφύλαξη, σαν πρώτη καταγραφή, αυτός να είναι ελλιπής, συμπληρώνεται κατά συγγραφέα ως εξής:

Αγγελής Δημήτρης Κ., Σημείες Θεσσαλών αγωνιστών - ηρώων. Άγραφα, Όλυμπος, Πήλιο, Σποράδες, Ασπροπόταμος κ.ά. (1680-1922), έκδοση: Δημοτικό Μουσείο Ιστορίας "Νικόλαος Πλαστήρας" - Δήμος Λίμνης Πλαστήρα, Καρδίτσα 2022, σ. 182

Αναστασάκος Σέφης, Ο Πλαστήρας και η εποχή του. Τόμ. Α' 1878-1922, εκδόσεις Επικαιρότητα, Αθήνα 2007, σ. 640. Τόμος Β' 1922-1933, σ. 640. Τόμος Γ' 1933-1953, σ. 620.

Αλεξάκος Βασίλης Κ., 1200 λέξεις τουρκικής προέλευσης εξελληνισμένες. Εκτύπωση - βιβλιοδεσία: Graphicart, Ηλ. Καρακαλέτσος, Καρδίτσα 2022, σελ. 100./

Βαρδινογιάννης Βαρδής Β. -Ζαχαρόπουλος Γιώργος Κ., (επιμέλεια), Ανταρτομάνα Θεσσαλία, εκδ. ΕΔΙΑ- ΟΔΥΣΣΕΑΣ, 2006, σ. 206. [Συλλογή διαφόρων εργασιών: Αλμπάνη Π., Παπαδημητρίου Φ. κλπ.]

Βασιλάκης Γεώργιος Στυλ., Ταξίδι στα Παλιά Γιαννουσαίκα. Ιστορικολαογραφική προσέγγιση, Αθήνα 2014, σ. 320.

Βασιλάκης Γεώργιος Στυλ., Περιδιαβαίνοντας τις αναμνήσεις, Καρδίτσα 2015, σ. 342.

Γερούκη Ζωή Γρ., Ιερά Μονή Πέτρας (Κοιμήσεως Θεοτόκου) Καταφυγίου Αγράφων, Θεσσαλονίκη 1973, σ. 16.

Γερούκης Γρηγόρης Γ., Αντίσταση αγωνιστών του Αιγαίου 1941-1942. Θεσσαλονίκη 1986, σ. 52.

Γερούκης Γρηγόρης Γ., Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ χωρίς Κεράσοβον Ευρυτανίας. Εθνική Αντίστασης 1943-1944. Μάχες στ' Άγραφα και Θεσσαλία κατά των Ιταλών και Γερμανών. Ανέκδοτα γεγονότα - Δηγήματα και περιγραφές τοπίων, Θεσσαλονίκη 1987, σ. 96.

Γκορίλα Μάρθα, Συνταγές της γιαγιάς Μάρθας (Τούλας), Καρδίτσα 2021, σ. 222.

Γριβέλλας Λάμπρος - Καραγιάννης Β., Κίσσας Β., Ντόλκερας Γ., Η Ραχούλα (Ζωγλόπι) Ιστορία - Λαογραφία - Πολιτισμός, Καρδίτσα 2005, σ. 512.

Γριβέλλας Λάμπρος, Μικρές Ιστορίες, Καρδίτσα 2005, σ. 120.

Γριβέλλας Λάμπρος, Εκπαιδευτικά Ανάλεκτα. Βιώματα - Εμπειρίες - Μελετήματα. Καρδίτσα 2007, σ. 232.

Γριβέλλας Λάμπρος, Στοχασμοί. Χρονογραφήματα, Καρδίτσα 2009, σ. 256.

Γριβέλλας Λάμπρος, Ιππεύοντας τους λύκους. Δηγήματα, Καρδίτσα 2013, σ. 142.

Γριβέλλας Λάμπρος Αθ., Το γλυκοχάραγμα της λευτεριάς. Τα χιλιοτραγουδισμένα Άγραφα και οι καπεταναίοι τους. Έκδοση του Μορφ. Συλλόγου Ραχούλας, Καρδίτσα 2011, σ.

152.

Γριβέλλας Λάμπρος Α., Μετοικήσεις ορεινών πληθυσμών κατά την ύστερη τουρκοκρατία. Η περίπτωση της εγκατάστασης των Ματσουκιωτών στο Ζωγλόπι, Καρδίτσα 2015, σ. 38.

Γριβέλλας Λάμπρος Α., Οι Ζωγλοπιταίοι. Οι προεστοί του Ζωγλοπιού και η εποχή τους, έκδοση του Μορφωτικού Συλλόγου Ραχούλας, Καρδίτσα 2016, σ. 168.

Γριβέλλας Λάμπρος Αθ., Καρδισιώτικα και Θεσσαλικά. Εισηγήσεις - Παρουσιάσεις - Κριτικές, Καρδίτσα 2018, σ. 272.

Γριβέλλας Λάμπρος, Λες και ήταν χθες ...[Αναμνήσεις], Καρδίτσα 2018, σ. 174.

Γριβέλλας Λάμπρος, Οικισμός Ιτάμου. Η πραγμάτωση του ονείρου, Καρδίτσα 2020, σ. 86.

Γριβέλλας Λάμπρος Α., Τα 100 άρθρα Ιστορικά (49+51) Λαογραφικά, Καρδίτσα 2021, σ. 366.

Γριβέλλας Λάμπρος - Καραφύλλης Νίκος - Μαγόπουλος Βασίλης, Εγχειρίδιο Τοπικής Ιστορίας για σχολική χρήση, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Καρδίτσας, Καρδίτσα 1997, σ. 240.

Γριβέλλας Λάμπρος - Κλήμος Γεώργιος, Επαναστατικά Κινήματα στα Θεσσαλικά Άγραφα, έκδοση Δήμου Ιτάμου, Καρδίτσα 2000, σ. 88.

Δήμος Ιτάμου, Άνθρωποι - Περιβάλλον - Δημιουργία, 2009, σ. 128 (Λεύκωμα)

Δήμου παπα-Γιώργης, Ιερά Μονή Γέννηση της Θεοτόκου Νεραΐδας Δολόπων, Σαραντάπορο 1998, σ. 90.

Δήμου παπα-Γιώργης - Σπανός Ευάγγελος, Η ρίζα μας. Το Σαραντάπορο χθες και σήμερα. Παράδοση, ήθη και έθιμα της περιοχής, Σαραντάπορο 1995, σ. 296.

Ένωση Αγραφιωτικών Χωριών, Άγραφα. Εκκλησίες και μοναστήρια, αρχαιολογικοί χώροι, παραδοσιακά κτίρια, Καρδίτσα 1994, σ. 96. [Επιμ. έκδοσης: Τσαντήλας Β. Κείμενα: Δεριζιώτης Λ., Σδρόλια Στ., Μαντζανά Κρ., Γριβέλλας Λ. κ.ά.]

Ζαρκάδας Θωμάς, Το χωριό Καταφύγι Αγράφων, Αθήνα 1996, σ. 264.

Ζαχαρόπουλος Άγγελος, Τα ταραγμένα χρόνια 1940-1950. ΑΓΡΑΦΑ. Εφηβικές μαρτυρίες και αναμνήσεις, εκδόσεις Μίνωας, Αθήνα 2008, σ. 314.

Ζαχαρόπουλος Άγγελος, Το φιλόξενο σπίτι. Αναφορά στα Άγραφα και στα γεγονότα 1942-1949. Διόρθωση - επιμέλεια Κων/νος Ζαχαρόπουλος, εκδόσεις Μωραΐτης, Αθήνα 2022, σ. 144.

Ζαχαρόπουλος Γιώργος Κ. - Βαρδινογιάννης Βαρδής Β. (επιμέλεια), Ανταρτομάνα Θεσσαλία, εκδ. ΕΔΙΑ- ΟΔΥΣΣΕΑΣ, 2006, σ. 206. [Συλλογή διαφόρων εργασιών: Αλμπάνη Π., Παπαδημητρίου Φ. κλπ.]

Ζαχαρού - Λουτράρη Αθηνά, Το ξυλόγλυπτο μεταβυζαντινό τέμπλο του Ι. Ν. Γενήσεως της Θεοτόκου στην Καστανιά Αγράφων (Ν. Καρδίτσας), έκδοση Πολιτιστικού Συλλόγου Καστανιάς - Μούχας "ο Άγιος Τρύφων", Χίος 2019, σ. 167.

Ζήσης Κων/νος, Η παιδεία των Αγράφων κατά την Τουρκοκρατία, Αθήνα 1990, σ. 96.

Ιεζεκίλ, Μητρ. Θεσ/δος και Φαν/λων, Αι Ιεραί Μοναί της Πίνδου, ανατύπωση εκ της "Θεολογίας", Αθήνα 1929. Επανεκδόθηκε και από την Ένωση Αγραφιωτικών Χωριών Καρδίτσας το 1993 σε επιμέλεια Γεωργίου Κλήμου.

Ιερά Μονή Πέτρας Καταφυγίου, Τα 400 χρόνια της Ι. Μ. Πέτρας Καταφυγίου Καρδίτσας 1593-1993. Πρακτικά του Συνεδρίου 7 Αυγ. 1993, επιμέλεια Θ. Ζαρκάδα, Καταφύγιο Καρδίτσας 1994, σ. 64.

Ιντζεσίλογλου Μπάμπης, Καλλίθηρα. Αρχαιολογικός και Ιστορικός οδηγός μιας αρχαίας πόλης στο Καλλίθηρο (Σέκλιζα) Καρδίτσας, Καλλίθηρο 1997, σ. 62.

Ιντζεσίλογλου Μπάμπης, Διατήρηση αρχαιοτήτων στο Καλλίθηρο Καρδίτσας, Καλλίθηρο 1997, σ. 12.

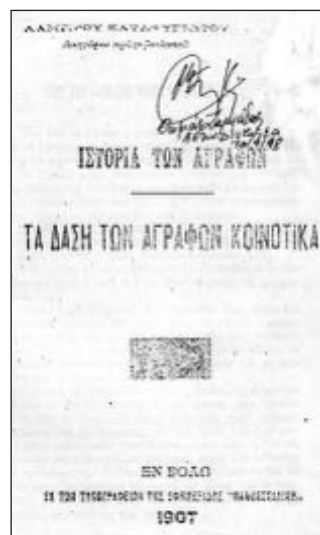
Καραγιάννης Βασίλειος Χρ., βλ. Γριβέλλας κ. ά.

Καραγιάννης Βασίλειος Χρ., Η Ραχούλα στην Αντίσταση. Αναμνήσεις μιας ηρωικής εποχής, Καρδίτσα 2009, σ. 192.

Καραγιάννης Βασίλειος Χρ., Απαύγασμα Ζωής, τόμος Α', Καρδίτσα 2018, σ. 440.

Καραγιάννης Βασίλειος Χρ., Στις φλόγες του Εμφυλίου Πολέμου. Και ήλθαν χρόνια δίσεχτα και μήνες οργισμένοι, Καρδίτσα 2015, σ. 296.

Καραγιάννης Γιάννης Βασ., Αγώνες και αγωνίες. Σκόρπιες

μνήμες - παλιρροϊκές σκέψεις, έκδοση Μορφ. Συλλόγου Ραχούλας, Καρδίτσα 2009, σ. 184.

Καταφυγιώτης Λάμπρος, Ιστορία των Αγράφων. Τα δάση των Αγράφων κοινοτικά, εν Βόλω, εκ των γραφείων της εφημερίδας "Πανθεσσαλική", 1907, σ. 20

Καταφυγιώτης Λάμπρος, Εθνομάρτυρες κληρικοί και ο πατερ- Κοσμάς, Καρδίτσα 1940, σ. 144.

Καταφυγιώτης Λάμπρος, Οι αντάρται, εκδοτικός οίκος Σωτ. Ν. Σχοινά εν Βόλω, 1946, σ. 112.

Κατέβας Φώτης, Τα βουνά προηγούνται. Η Φιλοπρόσδος Ένωση Καροπλεσίου Αγράφων μέσα από το αρχείο του Γιάννη Κοσπεντάρη (1933-1936), Αθήνα 2007, σ.

Κατσιούλας Αγ. Παναγιώτης-Κατσιούλας

Δ. Γεώργιος, Η ιστορία και το γενεαλογικό δένδρο των Κατσιουλαίων. Καρδίτσα 2011, σελ.110.

Κίσσας Β., βλ. Γριβέλλας κ. ά.

Κλήμος Γεώργιος Αθ., Το χρονικό της Ιεράς Μονής Πέτρας Καταφυγίου, Καρδίτσα 2001, σ. 382.

Κλήμος Γεώργιος Αθ., Ιστορικά στοιχεία Καστανιάς και Μούχας Αγράφων, Καρδίτσα 2010, σ. 358.

Κλήμος Γεώργιος Αθ., Βιογραφικό Καταφυγιωτών Καρδίτσας 1820-1920. Δέλτος μνήμης και τιμής, Καρδίτσα 2016, σ. 272.

Κλήμος Γεώργιος Αθ., βλ. Γριβέλλας Λάμπρος κ.ά.

Λέκκας Λάμπρος του Χρ., Το χωριό μου Αμπελικό (Μπόσκληβο) και τα λαογραφικά του, Αθήνα 1990, σ. 74.

Μαγόπουλος Βασίλης Ν., Η πάλη ποτέ Ιερά και Σεβασμία Μονή της Μούχας των Αγράφων, Καρδίτσα 2008, σ. 112.

Μπολτσής Πέτρος, Αναμνήσεις απ' τη ζωή κι απ' τον αγώνα, Αθήνα 1986, σ. 112.

Ντελής Δημήτριος Ι., Η ανάπτυξη της Ελληνικής Γεωργίας, Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος, Αθήνα 1985.

Ντελής Δημήτριος Ι., Καλλίθηρα - Σέκλιζα. Καλλίθηρο, ένα Καραγκουνοχώρι με Δυόμισι Χιλιάδες Χρόνια Ιστορία, 2017, σ. 208.

Ντόλκερας Γεώργιος βλ. Γριβέλλας κ. ά.

Παπαδημητρίου Ιωάννης, Παραλειπόμενα του Μπόσκληβου (Ιστορικά, ανέκδοτα και λοιπά στοιχεία), Καρδίτσα 2000, σ. 84.

Παπαλέξης Κων/νος Στ. - Παππάς Πανστανίας, Αρχαιότητες της Καρδίτσας, Καρδίτσα 1967, σ. 26.

Παπαλέξης Κων/νος Στ., Η εις Άγραφα Ιερά Μονή Πέτρας, Αθήνα 1978, σ. 32.

Παπαλέξης Κων/νος Στ., Σκιαγράφημα του αγωνιστή ιερέα Στέργιου Παπαλέξη, Αθήνα 1987, σ. 32.

Παπαλέξης Κων/νος Στ., Το Καλλίθηρο - Σέκλιζα Καρδίτσας, Καρδίτσα 2003, σ. 116 και Β' έκδοση 2009, σ. 166.

Παππάς Πανστανίας, βλ. Παπαλέξης Κων. κ. ά.

Σδρόλια Σταυρούλα, Οι τοιχογραφίες του καθολικού της Μονής Πέτρας (1625) και η ζωγραφική των ναών των Αγράφων του 17ου αιώνα, Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Θεσσαλικών Σπουδών, Βόλος 2012, σ. 492. (Διδακτορική διατριβή)

Σεκλειζιώτης Στέφανος, Τα αγαπημένα μου διηγήματα, Καρδίτσα 2019, σ. 138.

Σούφλας Κοσμάς, Οι λαβωμένοι του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας, Αθήνα 1988, σ. 104.

Σύλλογος Πολιτιστικός Αμαράντου, Αυθεντικά δημοτικά τραγούδια, σ. 24. [Συνοδεύεται και με σχετικό CD].

Σύλλογος Μορφωτικός Ραχούλας, Η Ραχούλα. Ο τόπος μας και εμείς. Φωτογραφικό Λεύκωμα, Ραχούλα 2007, σ. 168 και τόμος Β' 2008, σ.112.

Τάκης Βασιλείος, Δημοτικά τραγούδια από το Μαστρογιάννη των Αγράφων, έκδοση κοινότητα Αμαράντου Καρδίτσας 1994, σ. 152.

Τάκης Βασιλείος, Αγραφιώτικα παραδοσιακά παιχνίδια, έκδ. Δήμος Ιτάμου, Καρδίτσα 2002, σ. 80.

Τάκης Βασιλείος, Η Αγραφιώτικη γλώσσα. Συμβολή στην έρευνα και την μελέτη του αγραφιώτικου γλωσσικού ιδιώματος. Με την ευγενική χορηγία από το "Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστόπουλου", Καρδίτσα 2003, σ. 208.

Τόλης Δημήτριος Στ., Το χωριό Καροπλεσί και η περιοχή των Αγράφων. Ιστορία - Λαογραφία, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 300.

Φυσιλής Βασίλης, Η Σέκλιζα, στους δρόμους του αγώνα. Κατοχή και Εμφύλιος 1940-1950, Καρδίτσα 2014, σ. 312.

Ψημμένος Τάκης, Αντάρτες στ' Άγραφα, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1983, σ. 430.

Ράβε-ξήλωνε ή της Άρτας το γεφύρι

Γράφει ο
Βαγγέλης
Αποστολός

Το 1955 ιδρύθηκαν και λειτούργησαν τα Κοινοτικά και Αγροτικά Ιατρεία σε κάθε νομό. Όταν εφαρμόζεται ένας νόμος, στην πορεία εφαρμογής του προκύπτουν και κάποιες ατέλειες. Εγώ υπηρετούσα στο Υγειονομικό Κέντρο Κιλκίς από το 1956 μέχρι το 1966. Ο τότε προϊστάμενός μου νομιάτρος Τεμπονέρας Μιχάλης, μετά από συνεννόηση με τον γενικό διευθυντή του Υπουργείου Υγείας Σαρλάφτη Δαυίδ, ανέθεσαν σε εμένα τη συμπλήρωση του νόμου. Στο νομό Κιλκίς είχαν ιδρυθεί 30 Κοινοτικά και Αγροτικά Ιατρεία.

Κάθε Κοινοτικό Ιατρεία θα είχε κοινοτικό ιατρό, θα είχε ιατρό με ειδικότητα, μαία και αδελφή νοσοκόμα, που θα εξυπηρετούσε και το Αγροτικό Ιατρείο. Στα Αγροτικά ιατρεία θα διορίζονταν νέοι γιατροί με την προϋπόθεση να συνεργαστούν ιατρικά με τους έμπειρους γιατρούς. Τα έτη 1976-1986 υπηρέτησα ως Γραμματέας στο Δημόσιο Νοσοκομείο Αφροδισιακών και Δερματικών Νοσημάτων Θεσσαλονίκης. Σε κάποια επίσκεψη στο νοσοκομείο, ήρθε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Υγείας και πρότεινε να κλείσει το Νοσοκομείο, διότι είναι ασύμφορο και οι δερματολόγοι γιατροί να μετατεθούν σε άλλα νοσοκομεία.

Τότε μίλησα κι εγώ και είπα ότι τα εξωτερικά ιατρεία εξυπηρετούν καθημερινά τουλάχιστο πάνω από 130 άτομα την ημέρα, και αν κλείσει το νοσοκομείο όλοι αυτοί θα αναγκαστούν να πηγαίνουν στα ιδιωτικά ιατρεία.

Τότε, με την παρέμβασή μου δεν έκλεισε το νοσοκομείο. Αφού έφυγα, το έκλεισαν και οι ασθενείς έτρεχαν στα ιδιωτικά ιατρεία. Αφού διαπίστωσαν ότι οι ασθενείς άρχισαν τις διαμαρτυρίες, ξανάνοιξαν το νοσοκομείο και σήμερα στο χώρο του εκείνον λειτουργούν με φόρτο εργασίας και πάλι Εξωτερικά Ιατρεία.

Το συμπέρασμα είναι ότι μ' αυτό το "ράβε-ξήλωνε" απαξιώνεται το Εθνικό Σύστημα Υγείας. Όλοι όσοι ασχολούνται με τα δημόσια πράγματα της χώρας να αντιληφθούν ότι πρέπει να προσέξουν το δημόσιο σύστημα της υγείας (Ε.Σ.Υ.), διότι ο φτωχός λαός δεν αντέχει οικονομικά να προστρέχει, όταν ασθενεί, στα ιδιωτικά ιατρεία.

Ποιος είναι ο Έλληνας!

Το 1931, Ιούλιο μήνα, η εφημερίδα της Ουάσιγκτον "ΚΟΣΜΟΣ" προκήρυξε διαγωνισμό για τον καλύτερο χαρακτηρισμό ψυχολογίας λαού. Για το χαρακτηρισμό του Έλληνα πήρε το πρώτο βραβείο με ομόφωνη απόφαση της επιτροπής του διαγωνισμού ο δικαστής KELLY, που τον διατύπωσε περίπου όπως τον παραθέτουμε εδώ. Ασφαλώς δεν μας κολακεύει σαν Έλληνες που είμαστε, αλλά αποδίδει με αντικειμενικότητα το χαρακτήρα του Έλληνα, που δυστυχώς δε διδάσκεται ποτέ από τα λάθη του, όπως διαφαίνεται μέσα από την ιστορική πορεία του.

Δυστυχώς οι μεγάλοι άνθρωποι κάνουν τα μεγαλύτερα λάθη.

"Ο Έλληνας είναι :

Ευφύεστατος, αλλά και αλαζόνας.

Δραστήριος, αλλά και αμέθοδος.

Φιλότιμος, αλλά και γεμάτος προλήψεις.

Ανυπόμονος, αλλά και πολεμιστής.

- Έχτισε τον Παρθενώνα και τον άφησε αργότερα να μεταβληθεί σε ερείπια.

- Ανέδειξε το Σωκράτη, για να τον καταδικάσει να πει το κώνειο.

- Θαύμαζε το Θεμιστοκλή και τον εξόρισε.

- Ανακήρυξε δίκαιο τον Αριστειδή, αλλά τον εξοστράκισε.

- Δημιούργησε το Βυζάντιο και το άφησε να πέσει στους Τούρκους.

- Έκανε την Επανάσταση του 1821 και τη διακινδύνευσε.

- Κάλεσε, ως Κυβερνήτη, τον Καποδίστρια και τον δολοφόνησε.

- Δημιούργησε το 1909 και το λησμόνησε.

- Τριπλασίασε την Ελλάδα και την εξέθεσε στον κίνδυνο να τη χάσει.

- Κόβεται τη μια στιγμή για την αλήθεια και την άλλη στιγμή μισεί αυτόν που αρνείται να υπηρετήσει το ψέμα.

- Για να προσθέσουμε και τη δική μας άποψη: Ο Έλληνας μαζεύει το γάλα στάλα στάλα και στο τέλος δίνει μια κλοτσιά στην καρδάρα και το χύνει!

Παράδοξο πλάσμα (ο Έλληνας), ατίθασο, ημικάκο, αβέβαιων διαθέσεων, σοφόμωρο και εγωπαθές.

Αν θέλετε, θαυμάστε τον. Αν προτιμάτε, λυπηθείτε τον. Αν μπορείτε, ταξινομήστε τον.

Αυτά μας βρήκε ο Αμερικανός δικαστής. Έχει δίκιο, έχει άδικο;

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Νικόλαος Παν. Κατοίκος "Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ"

Δοκίμια

Παρουσιάζει ο Λάμπρος Γριβέλλας

Ο εμβριθής κλασικός φιλόλογος, εξάριτος άνθρωπος και καλός φίλος, Νίκος Κατοίκος, εξέπληξε ευχάριστα με το νέο βιβλίο του, που τιτλοφορείται "Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ".

Ο "Σύγχρονος Άνθρωπος" απαρτίζεται από 44 σύντομα δοκίμια, μέσα από τα οποία ο συγγραφέας προσπαθεί και πετυχαίνει το στόχο του, τον οποίο σαφώς ορίζει στην τρίτη παράγραφο του οπισθόφυλλου του βιβλίου, ω εξής:

"Για να μην παραδοθούμε αιχμάλωτοι στον κόσμο των υλικών επιτευξέων, χρειάζεται να θωρακίσουμε τον εσωτερικό άνθρωπο. Αυτό είναι το κείμενο πρόβλημα της εποχής μας. Όσο περισσότερο προχωρεί η κατάκτηση της ύλης, τόσο βαθύτερα πρέπει να θεμελιώνεται ο εσωτερικός άνθρωπος, για να έχει αυτός πάντα τον τελευταίο λόγο, και να μπορεί αυτός να κυβερνά"

Ο Νίκος Κατοίκος με τα 44 λαμπερά διαμαντάκια (δοκίμια) συνθέτει το περιδέραιο - φυλαχτό που θα βοηθά τον σύγχρονο άνθρωπο, ώστε να μην χάνει την ψυχή του, κυνηγώντας τον επίπλαστο ευδαιμονισμό, που μας έφερε στο χείλος της καταστροφής.

Ο συγγραφέας, όντας διαπρεπής κλασικός φιλόλογος, με τη μακροχρόνια φροντιστηριακή πείρα του, με τα κρουστά νοήματα, επενδυμένα με επιλεγμένο γλωσσικό ένδυμα, αντιπαρατίθεται στις κενές περιεχομένου ρητορικές μεγαλοστομίες και απεραντολογίες της εποχής μας, δίδει μάθημα πώς πρέπει να διατυπώνεται ο ορθός λόγος και καθιστά το βιβλίο του απόλυτα προσιτό στον κάθε προβληματισμένο αναγνώστη. Επιπλέον, το βιβλίο "Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ" υπόδειγμα σύνθεσης ιδεών και γλωσσικής αρτιότητας, είναι και πολύ καλό βοήθημα για μαθητές στην Έκθεση Ιδεών.

Πολύ ενδιαφέροντα τα θέματα του "Επίμετρον" (σελ. 169 κ.ε.), όπως: Στοιχεία ευτυχίας, Μιλάμε για τέχνη, Μιλάμε για την Εκπαίδευση, Μιλάμε για Νόμους, Μιλάμε για τη γλώσσα μας, Μιλάμε για την αγάπη κ.ά.

Τελειώνει με το βιογραφικό του συγγραφέα και την πλούσια βιβλιογραφία του.

Το βιβλίο, που αφιερώνεται "με αγάπη περισσή" στη σύζυγό του Ρίτσα Φάλλα-Κατοίκου, προλογίζει, αναφερόμενος στο δοκίμιο, ο συγγραφέας. Το πρωτότυπο και ευρηματικό σκίτσο του εξωφύλλου, που σαφώς ερμηνεύεται πως "για ν' αλλάξει ο κόσμος, πρέπει πρώτα ν' αλλάξουμε μισαλά", είναι του Κώστα Μητρόπουλου. Εντυπωσιακά επίσης είναι τα σκίτσα και οι εικόνες που κοσμούν τις σελίδες του βιβλίου.

Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία των εκδόσεων "Φάος" (Ηλίας Καρκαλέτσος).

Καρδισιώτες φοιτητές στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας (1843-1914)

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών -το πρώτο ελληνικό Πανεπιστήμιο- ιδρύθηκε το 1837. Όπως προκύπτει από τους απολογισμούς των πρυτάνεων που γίνονταν κατά τη λήξη κάθε πρυτανείας, από το 1843 μέχρι το 1914, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών φοίτησαν οι παρακάτω καταγόμενοι από την περιοχή Καρδίτσας:

Νομική σχολή

Τσαμαγκίδης Αιμίλιος 1873-74
Ζωγλοπότης Πausανίας 1886-87
Αλεξανδρής Περικλής 1887-88
 Σαμαράκης Αριστείδης 1893-94
Αλεξανδρής Απόστολος 1895-96
 Αλλαμανής Χρήστος 1895-96
 Ψιμόπουλος Δημήτριος 1895-96
 Βέργιος Χριστόδουλος 1898-99
 Δασκαλόπουλος Βασίλειος 1898-99
 Κοτζελόπουλος Στέφανος 1898-99
 Δημόπουλος Αριστείδης 1898-99
 Κόσσυβας Δημήτριος 1900-01
 Αλλαμανής Γεώργιος 1902-03
 Γεωργουσόπουλος Δημήτριος 1906-07
 Αντωνίου Μάρκος 1906-07
 Ζαχαρόπουλος Κλεομένης 1907-08
 Ποντίκας Γεώργιος 1907-08

Τσαγκανόπουλος Κων/νος 1907-08
 Βάιος Απόστολος 1907-08
 Ράικος Θεμιστοκλής 1909-10
 Παπαδόπουλος Θρασύβουλος 1911-12
 Καραθάνας Αλέξανδρος 1911-12
 Παρατάσης Δημήτριος 1911-12
 Τσαγκαράκης Νικόλαος 1913-14
 Μακρής Θωμάς 1913-14

Φιλοσοφική-Θεολογία-Φυσικομαθηματική-Σχολή Δασκάλων

Νικολάου Νικόλαος, Φυσική
 Ψιμόπουλος Δημήτριος, Ελληνοδ/λος
 Βογιατζής Δημήτριος, Ελληνοδ/λος Β'
 Κυρίτσης Κων/νος, Ελληνοδ/λος Β'

Ιατρική

Ζωγλοπότης Γεώργιος, 1909-10

Όπως δείχνει ο παραπάνω πίνακας, η συντριπτική πλειονότητα των Καρδισιωτών φοιτητών ήταν υποψήφιοι δικηγόροι! Από αυτούς γνωστοί για την καταγωγή τους είναι:

Τσαμαγκίδης Αιμίλιος, Ρεντίνα
 Ζωγλοπότης Πausανίας, Ζωγλόπι
 Αλεξανδρής Περικλής, Αργιθέα και Ζωγλόπι
 Αλεξανδρής Απόστολος " "
 Αλλαμανής Χρήστος Αργιθέα και Καρδίτσα
 Αλλαμανής Γεώργιος " "
 Ζαχαρόπουλος Κλεομένης, Καστανιά
 Όλοι οι παραπάνω έγιναν δικηγόροι.
 Ο Ζωγλοπότης Γεώργιος από το Ζωγλόπι, έγινε γιατρός.

Γνωστός επίσης στο Πανελλήνιο είναι ο Νικολάου Νικόλαος, από την Καρδίτσα, καθηγητής Φυσικής και γνωστός για τα περισιπούδαστα συγγράμματά του στην Φυσική επιστήμη.

Βοήθημα. Θεσσαλικό Ημερολόγιο, "Οι Θεσσαλοί φοιτητές στο Εθνικό Παν/μιο της Αθήνας (1843-1914)" Βασίλειος Πλάτανος

Ιστορίες τον παλιό καιρό Η Αγόρω και η Πούλω

Ο πολιτισμός, μαζί με την εξέλιξη και τη βελτίωση του τρόπου ζωής, συνετέλεσε και στην εξαφάνιση από προσώπου της γης πάρα πολλών παραδοσιακών επαγγελματιών και γραφικών επαγγελματιών, τους οποίους πλέον μόνο στις παλιές κινηματογραφικές ταινίες, έχουμε την ευκαιρία να βλέπουμε. Δυο πράγματα κυρίως δίδασκαν οι γονείς στα παιδιά τους εξ απαλών ονύχων: όταν πηγαίνουν στο μπακάλη της γειτονιάς, να προσέχουν στο ζύγι και στα ρέστα. Η παραδοσιακή ζυγαριά με τα τάσια είχε πολλούς τρόπους να κλέβει τον απρόσεχτο πελάτη, αν αξιοποιούνταν από την επιτηδεύτρια και την ταχυδακτυλουργική ικανότητα ενός εξασκημένου μπακάλη.

Ο απλούστερος τρόπος ήταν να ρίχνει ο μπακάλης στο τάση με αρκετή δύναμη το λιποβαρές σακουλάκι, ώστε ο ζυγός να γέρνει προς στιγμής προς το μέρος του. Τη στιγμή δε που πλησίαζε να ισοροπήσει ο ζυγός, εκείνος άρπαζε από πάνω το σακουλάκι, που έδειχνε μάλιστα και λίγα δράμια -με το τότε μετρικό σύστημα- βαρύτερο!

Εφαρμόζονταν, κατά την περίπτωση και την επινοητικότητα του μπακάλη, και άλλοι τρόποι, όπως βαράκια ή δεκάρες κάτω από το τάσι των τροφίμων, και άλλα... Ορισμένοι μάλιστα, που χρησιμοποιούσαν την παραδοσιακή παλάντζα, σε περιπτώσεις που οι αγρότες συναλλάσσονταν σε είδος, χρησιμοποιούσαν για τις αγοραπωλησίες τους δυο παλάντζες. Μία που ήταν ρυθμισμένη τα 400 δράμια να τα βγάξει 300, και άλλη που ακολουθούσε την αντίστροφη διαδικασία. Την πρώτη τη χρησιμοποιούσαν όταν αγόραζαν το προϊόν και της είχαν δώσει το όνομα "Αγόρω"! Την άλλη που έβγαζε τα 300 δράμια 400, την έλεγαν "Πούλω" και τη χρησιμοποιούσαν, όταν πουλούσαν!

Φώναζε λοιπόν ο μπακάλης, κατά τη περίπτωση, τον παραγίό του:

-Φέρε, παιδί, την Αγόρω! όταν επρόκειτο να ζυγίσει τα προϊόντα που αγόραζε ή φέρε την Πούλω! όταν πουλούσε!

Αυτή την ιστορία τη θυμάμαι κάθε φορά που βρίσκομαι μπροστά στον ηλεκτρονικό ζυγό των σύγχρονων καταστημάτων. Θαυμάζω τα νέα, αξιόπιστα επιτεύγματα της επιστήμης στον τομέα του εμπορίου, θαυμάζω όμως συγχρόνως και την προσαρμοστικότητα του Έλληνα, ο οποίος διόλου δεν δυσκολεύτηκε να αποβάλει την πατροπαράδοτη τάση του να κλέβει στο ζύγι!

Η ηλεκτρονική ζυγαριά, η οποία συγχρόνως δείχνει και την αξία του προϊόντος, τον απάλλαξε και από τον πειρασμό να βγάξει φουσκωμένους λογαριασμούς, όπως συνήθιζε ο μπαρμπα-Κώστας, το πάλαι ποτέ, σε γνωστό σταυροδρόμι της Αργιθέας, που είχε το μαγαζάκι του. Αφού λοιπόν ξαπόστανε από τη μακρά πεζοπορία η κυρούλα κι έπινε το καφεδάκι της συνοδευμένο με λουκουμάκι, ζητούσε το λογαριασμό από τον γραφικό μπακάλη.

-Πόσο κάνει μπαρμπα - Κώστα ο λογαριασμός;

Έφτυνε δις τα χέρια ο μπαρμπα-Κώστας, έκανε πώς σκέφτεται και έλεγε:

-Έχουμε και λέμε: τρεις ο καφές και δυο το λουκούμι εφτά και μία τα σπίρτα εννιά, δώσε ένα δεκάρικο!

Τσέπωνε το δεκάρικο ο μπαρμπα-Κώστας, έπαιρνε κι η κυρούλα το δρόμο της για το χωριό κι έζησαν αυτοί καλά κι εμείς ... ή μήπως χειρότερα!

I. Η σκαμνιά της μανιάς

Το χωριό μας ήταν προικισμένο με όλων των ειδών τα φρούτα της ηπειρωτικής Ελλάδας. Όλες τις εποχές του έτους ήταν ο παράδεισος των παιδιών. Είχαμε κεράσια, γλυκόμηλα, αχλάδια, ροδάκια και αργότερα -από τα μέσα Ιουλίου- σταφύλια, σύκα και κυδώνια σε αφθονία. Αργά το φθινόπωρο ωριμάζαν τα καρύδια και τα κάστανα.

Οι χωριανοί μας είχαν αναπτύξει πολλούς τρόπους, ώστε να απολαμβάνουν τα φρούτα τους και εκτός εποχής. Έβαζαν τα γκόρτσα και τα μήλα μισοώριμα μέσα στο άχυρο για να ωριμάσουν εκεί και να διατηρούνται ως το χειμώνα. Με τα σταφύλια και τα σύκα έκαναν πολλές λιχουδιές: γλυκό πετιμέζι, ρετζέλια, μουστωμένα σύκα, σταφυλαριές και άλλα. Στα ταβάνια των σπιτιών τους κρέμονταν αμέτρητα σταφύλια, ρόδια και κυδώνια που έκαναν το σπίτι να μοχολοιά άρωμα φρούτου. Τα καρύδια και τα κάστανα δεν χρειάζονταν κάποια επεξεργασία. Οι κουκόσιες δεν έλειπαν από κανένα σεντούκι, ούτε τα ηλιασμένα ξερά σύκα και δεν υπήρχε γριούλα, που όταν ξεκινούσε από το σπίτι της για κάποια επίσκεψη, να μην έχει στην αναδιπλωμένη ποδιά της σύκα και κουκοσούλες για να φιλεύει τα παιδάκια που συναντούσε στο δρόμο, αδιάφορο αν ήταν συγγενικά ή ξένα! Όσο για τα κάστανα, εκείνα τα διατηρούσαν σε μέρη με μέτρια υγρασία και συντηρούνταν σε άριστη κατάσταση όλο το χειμώνα. Τα βραδάκια με τις παγωνιές η μανιά έβαζε τον ψήστη στη θράκα του τζακιού, έψηνε τα κάστανα κι εκείνα γίνονταν ροδοκόκκινες νοστιμότερες παπαλούδες! Κι εμείς οι μικροί αδημονούσαμε να ετοιμαστούν για να τις απολαύσουμε καυτές, ζεματιστές!

Υπήρχε όμως και μια εποχή που τα φρούτα μας ήταν λιγοστά, για να μη πούμε σπάνια! Ήταν η εποχή της άνοιξης, από τον Μάρτη ως το τέλος του Μάη περίπου. Τα αποθέματα του χειμώνα είχαν εξαντληθεί και τα πρώιμα φρούτα δεν έκαναν ακόμη την εμφάνισή τους. Τα πρώτα φρούτα αυτής της εποχής ήταν τα σκάμνια (μούρα, και στη λόγια γλώσσα συκάμνια). Στο χωριό μας δεν υπήρχαν πολλές σκαμνιές (συκαμνιές). Οι σκαμνιές ήταν δυο ειδών: οι άσπρες, που ήταν πρώιμες, και οι μαύρες, οι "αδριές", που ήταν πιο όψιμες. Αυτή την εποχή ήταν στις δόξες τους οι άσπρες. Θυμάμαι τη μεγάλη σκαμνιά του Μητρόλα, τις σκαμνιές το Βασιλάκου και μια μεγάλη στην αυλή του Κατσιούλα. Εμείς τα σχολιαρόπαιδα ζητούσαμε την άδεια των νοικοκυραίων και δεν θυμάμαι να μας αρνήθηκε κάποιος από εκείνους να φάμε σκάμνια από τη σκαμνιά του. Ανέβαινε ένας επάνω στο δένδρο, κουνούσε μερικά κλαδιά και τα ώριμα σκάμνια έπεφταν βροχή επάνω σε μια απλωμένη μαντανιά ή σεντόνι.

Η οικογένεια μου είχε ένα κτήμα, αρκετά μεγάλο, στην αγροτική περιοχή, στα "Γριβέλλια", ως μισής ώρας απόσταση από το χωριό. Στη μέση σχεδόν αυτού του κτήματος υπήρχε μια μεγάλη σκαμνιά που έκανε χοντρά λευκορόδινα και ολόγλυκα σκάμνια. Το κτήμα εκείνο παλιά ήταν ποιμνιοστάσιο του παππού μου και αργότερα το μοίρασαν στα δυο ο πατέρας μου με τον αδελφό του και καθένας καλλιεργούσε το δικό του, όπως νόμιζε. Η μεγάλη σκαμνιά όμως, που είχε πέσει στο κτήμα του μπάρμπα μου, είχε κληρωθεί άτυπα στην ...ιδιοκτησία της μανιάς μου και κανένα από τα παιδιά της δεν τόλμησε να προβάλλει αντίρρηση.

Από τα μέσα Μαΐου η σκαμνιά της μανιάς ήταν χάρμα οφθαλμών! Κατάφορτη από μεγάλες λευκορόδινες μούρες, δύσκολα ξεχωρίζεις τα φύλλα από τα σκάμνια. Έλα όμως, που η σκαμνιά βρισκόταν μακριά από το χωριό, μέσα σε ξέφραγο χωράφι, και ήταν κάρφος στα μάτια της μαριδας του χωριού που βοσκούσε καθημερινά τις γίδες στην περιοχή! Και δεν ήταν μόνο τα σκάμνια που έτρωγαν, αλλά κι εκείνα -τα περισσότερα- που έπεφταν κάτω με το τίναγμα!

Η μανιά όμως - φευρετικό μυαλό - βρήκε τον τρόπο να απωθεί την πιτσιρικάδα. Μέρρες πριν ωριμάσουν τα πρώτα σκάμνια, έκοβε αρκετά παλιούρια και τα κάρφωνε, όσο πιο ψηλά έφτανε, γύρω από τον κορμό της σκαμνιάς, έτσι που ήταν αδύνατο να σκαρφαλώσει κάποιο παιδί. Εκείνα βέβαια, ύστερα απ' αυτό, περιοριζόνταν να ρίχνουν σκάμνια, πετώντας ξύλα και πέτρες, αλλά η απώλεια ήταν μικρή.

Όταν η μανιά έκρινε ότι ωρίμασαν τα σκάμνια, έπαιρνε μαζί της όσα από τα πολλά εγγόνια της εύρισκε διαθέσιμα, φορτωνόταν δυο τρεις παλιές μαντανιές και μερικούς τρουβάδες και, όλους μαζί μάς οδηγούσε στο κτήμα της σκαμνιάς. Ξεκάρφωνε -ξεπαλιούρωνε, ήταν η λέξη που χρησιμοποιούσε- επιδέξια τα παλιούρια και βοηθούσε έναν ή δυο από τους μεγαλύτερους ν' ανεβούμε στ σκαμνιά, γιατί ό γυμνός κορμός της ήταν πολύ ψηλότερα από το μπόι μας.

Έστρωνε τις μαντανιές από τη μια μεριά και μας καθοδηγούσε να τινάζουμε τους κλώνους που απλώνονταν από πάνω τους. Τα άλλα εγγόνια συγκέντρωναν με προσοχή τα σκάμνια σ' ένα μέρος και ύστερα η ίδια διαδικασία επαναλαμβανόταν από την άλλη πλευρά της σκαμνιάς. Αφού τελειώνει όλη αυτή η διαδικασία, η μανιά μας μοίραζε ακριβοδικαία τα σκάμνια, να φάμε και να πάρουμε και στο σπίτι μας για τους υπόλοιπους. Αυτή η διαδικασία επαναλαμβανόταν καταλειπώς κάθε Μάη, ώσπου ήρθε ο Εμφύλιος και διαλύθηκαν τα πάντα.

Πολλές φορές έκαμα τη σκέψη να επισκεφθώ το κτήμα της σκαμνιάς, αλλά πάντα δίσταζα, φοβόμουν ίσως ότι θα ξαναζούσα νοερά τη σκηνή με τη μανιά και τα εγγόνια της, και, εκτός από την αβάσταχτη συγκίνηση, τι να της έλεγα: ότι στα πενήντα δυο χρόνια της απουσίας της έχουν φύγει από τη ζωή όλα τα παιδιά της και τα περισσότερα εγγόνια της!

II. Ο παπα-Βαγγέλης

Πριν από εξήντα περίπου χρόνια διορίστηκε δάσκαλος σ' ένα μικρό ορεινό χωριό, μακριά από τις πόλεις και τον πολιτισμό. Ο προηγούμενος δάσκαλος είχε μετατεθεί στις αρχές του φθινοπώρου κι εγώ διορίστηκα τέσσερις μήνες αργότερα. Στο μεσοδιάστημα το σχολείο έμεινε κλειστό, αλλά, όταν εγκαταστάθηκα στο χωριό, μάταια περίμενα ν' ακούσω κάποιες διαμαρτυρίες για την έλλειψη δασκάλου επί τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα: απεναντίας όλοι διαμαρτύρονταν κατά του μητροπολίτη που δεν διόρισε ακόμα παπά στην ενορία τους.

Ένα μήνα αργότερα ήρθε κι ο παπάς. Ο πρώτος άνθρωπος στον οποίο θεώρησε καλό ν' απευθυνθεί για ενημέρωση ήταν ο δάσκαλος. Ο παπάς βέβαια δεν γνώριζε ότι κι εγώ ήμουν νέος στο χωριό και δεν γνώριζα πολλά πράγματα για τους ενορίτες και τα προβλήματά τους, του συνέστησα όμως ν' απευθυνθεί στους εκκλησιαστικούς επιτρόπους κι εκείνοι θα του έδιναν τις πληροφορίες που τον ενδιέφεραν και θα του εύρισκαν και κατοικία να εγκατασταθεί.

Ο παπα- Βαγγέλης ήταν ένας μεσόκοπος άνδρας, μάλλον ψηλού αναστήματος, αδύνατος και ηλιοκαμένος και καταγόταν από ένα χωριό του καρδιτσιώτικου κάμπου. Το παρουσιαστικό και η караγκούνικη προφορά του έδειχναν, χωρίς άλλη μαρτυρία, ότι ο παπα-Βαγγέλης ήταν ένας πολύτεκνος ταλαιπωρημένος αγρότης, που η φτώχεια τον ανάγκασε ν' απαρνηθεί τα πάτρια χώματα και να γίνει λειτουργός του Υψίστου.

Με τον παπα-Βαγγέλη γίναμε ...κολλητοί! Πού τον έβρισκες, πού τον έχανες, καθημερινά έδινε το "παρών" στο σχολείο. Έτσι μου δόθηκε η ευκαιρία να μάθω τα πάντα για την προσωπικότητά του, για τα ενδιαφέροντά του, για τη μεγάλη οικογένειά του που την είχε αφήσει στο χωριό του, για

Αναμνήσεις

καθετί που τον αφορούσε. Ήταν απόφοιτος του παλιού Σχολαρχείου και τα κατάφερνε αρκετά καλά με τα ιερά γράμματα. Προπαντός, ήταν ευσεβής, εντιμότατος, καλοκάγαθος και φιλότιμος μέχρι υπερβολής!

Μάταιες οι συμβουλές μου ότι η φιλοτιμία έχει όρια, γιατί υπάρχουν και άνθρωποι που παραδοκούν την ευκαιρία να την εκμεταλλευτούν. Μάταια και η υπόμνηση της ρήσης του ιερού Χρυσοστόμου ότι "...μετά πρώτην και δευτέραν νοθεσίαν, παραιτού". Ήδη, στο μοναδικό καφενείο (μαγαζί) του χωριού άρχισαν τα πρώτα σχόλια για τα αφελέστατα φερσίματα και την караγκούνικη προφορά του παπα-Βαγγέλη, που με ανάγκασαν να τους ...προειδοποιήσω σε απειλητικό τόνο, πως, όπως το πάνε, ο παπα-Βαγγέλης θα φύγει και δεν πρόκειται να ξαναδούν παπά! Με την ...απειλή συμφώνησαν και άλλοι σώφρονες χωριανοί και φαίνεται ότι τα σχόλια και τα πειράγματα περιορίστηκαν, τουλάχιστο προσωρινά.

Τον μικρό μισθό που έπαιρνε ο παπα-Βαγγέλης, ως νεοδιορισμένος ιερέας, τον έστειλε στην οικογένειά του που είχε μεγάλες ανάγκες και ο ίδιος ζούσε από τα ελάχιστα ως ανύπαρκτα "τυχερά", γιατί το χωριό ήταν μικρό και οι άνθρωποι στο σύνολό τους φτωχοί. Άλλωστε, και το παρουσιαστικό του έδειχνε ότι ο ίδιος υποσιτιζόταν. Δεν του έφτανε αυτό, αλλά επέμενε να τηρεί κατά γράμμα και όλες τις νηστείες, μικρές και μεγάλες! Με επιμονή τού συνητούσα να αλλάξει τακτική, διότι, αν συνεχίσει έτσι, θα πεθάνει από αστία και θα αφήσει την οικογένειά του στο δρόμο.

Ο παπα-Βαγγέλης είχε τον αντιλόγο του:

-Αν δεν τηρεί ο παπάς τις εντολές της νηστείας, τότε τι περιμένεις να κάμουν οι απλοί χριστιανοί; και τι λόγο θα δώσω στο Θεό;

-Άκου παπα-Βαγγέλη, του αντέλεγα. Όσα λες είναι σωστά και πρέπει να τηρούνται υπό κανονικές συνθήκες. Ο πάνσοφος Θεός όμως ζυγίζει τα πράγματα: δεν δέχεται, χάρη στην τήρηση της νηστείας, να πεθάνει ο παπάς από υποσιτισμό και ν' αφήσει απροστάτευτη μια πολυμελή οικογένεια.

Μ' αυτά και μ' αυτά, τον έπεισα τον παπα-Βαγγέλη να παραβαίνει, τουλάχιστο τις μεγάλες νηστείες. Τώρα όμως αντιμετώπιζε άλλο πρόβλημα. Πώς θα πάει αυτός, παπάς άνθρωπος, στο μαγαζί ν' αγοράσει τυρί, γάλα, αυγά ή κοτόπουλο, τη Μεγάλη Σαρακοστή; Θα το μάθει όλο το χωριό και τότε πώς θα σταθεί ως παπάς;

-Τον καθησύχασα και τον βεβαίωσα πως αυτό θα το αναλάβω εγώ, καθώς και την ...ευθύνη απέναντι στο Θεό. Θα παραγγέλνω για λογαριασμό μου τα ψώνια του παπά και εκείνος θα έρχεται να τα παίρνει από το σπίτι μου.

Βρήκε τη λύση σωτήρια, τη βάλαμε σε εφαρμογή και ο καημένος ο παπα -Βαγγέλης στάθηκε κι εκείνος στα πόδια του.

Εκεί που ο λόγος μου δεν έφερε κανένα αποτέλεσμα ήταν η επιμονή του να παρεμβαίνει συμβιβαστικά, απρόσκλητος στις διαφορές μεταξύ των χωριανών. Επέμενε μάλιστα να με ψέγει γιατί δεν έκανα κι εγώ το ίδιο μ' εκείνον. Αποδείχτηκε μάταιος κόπος να επιμένω ότι δεν πρέπει να επεμβαίνεις σε υποθέσεις για τις οποίες δεν ζητούν τη γνώμη σου. Αυτή η επιμονή του πολλές φορές τον οδήγησε ως μάρτυρα στα δικαστήρια και τον έφερε σε δύσκολη θέση, διότι κάθε πλευρά επιθυμούσε ο παπάς να παίρνει το μέρος της!

Μια από εκείνες τις μέρες δυο μεγάλες οικογένειες του χωριού, που είχαν χρονίζουσες κτηματικές διαφορές, ήρθαν στα χέρια. Ο παπα-Βαγγέλης που εκείνη την ώρα έτυχε να βρίσκεται μαζί μου στην αυλή του σχολείου, μου ζήτησε να σπεύσουμε για να τους χωρίσουμε. Προβλέποντας τι επρόκειτο να συμβεί, του είπα να καθίσει εκεί που βρίσκεται, γιατί αλλιώς θα την πληρώσει εκείνος.

Χωρίς να απαντήσει, ο παπα-Βαγγέλης έσπευσε στον τόπο της συμπλοκής και μπήκε στη μέση για να τους χωρίσει. Σε λίγη ώρα η συμπλοκή έληξε κι ο παπα-Βαγγέλης επέστρεψε δαρμένος και με σκισμένο ράσο!

-Δάσκαλε, δέρε με για να βάλω μυαλό, είπε. Καλά μού τα έλεγες εσύ: "Μη φυτρώνεις, εκεί που δεν σε σπέρνουν", αλλά εγώ ήθελα να παραστήσω το Μεσσία!

Λάμπρος Γριβέλλας

Το τραγούδι του τρυγητού

Το λέει ο πετροκότσυφας στο δροσερό τ' αυλάκι,
το λεν στα πλάια οι πέρδικες, στην ποταμιά τ' αηδόνια,
το λεν στ' αμπέλια οι λυγερές, το λεν με χίλια γέλια,
το λέει κ' η Γκόλφω η όμορφη, το λέει με το τραγούδι:

-Αμπέλι μου, πλατύφυλλο και καλοκλαδεμένο,
δέσε σταφύλια κόκκινα, να μπω να σε τρυγήσω,
να κάμω αθάνατο κρασί, μοσκοβολιά γιομάτο.

Μες στα κατώγια τα βαθιά σαν μόσχο να το κρύψω,
να το φυλάξω ολάκαιρες χρονιές, ακέριους μήνες,
ώσπου να ρθει μian άνοιξη, νάρθει ένα καλοκαίρι,
να γύρει από τη μακρινή την ξενιτιά ο καλός μου.

Να κατεβώ μες στην αυλή,
να πιάκω τ' αλογό του,
να τον φιλήσω αγκαλιαστά
στα μάτια και στο στόμα,
να τον κεράσω, αμπέλι μου,
τ' αθάνατο κρασί σου,
της ξενιτιάς τα βάσανα να παν,
να τα ξεχάσει.

Κώστας Κρυστάλλης

«ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ»

Το χρονογράφημά μας

Μοίρα και Τύχη

Η μοίρα/μοίρες - από το ρήμα μοίρομαι=μοιράζω - είναι εκείνη που μοιράζει τις τύχες στους ανθρώπους. Η σύγχρονη επιστήμη δέχεται ότι η τύχη δεν είναι άλλο από ένα σύνολο συμπτώσεων και γεγονότων που οδηγούν σε αγαθό αποτέλεσμα. Αν πάλι τα παραπάνω οδηγούν σε ανεπιθύμητο αποτέλεσμα, τότε έχουμε ατυχία, δυστυχία ή κακοτυχία. Το δίδυμο καλοτυχία/κακοτυχία δεν ακολουθεί μόνο τους ζωντανούς, αλλά και τους νεκρούς. Ο Λορέντζος Μαβίλης στο σονέτο του "Λήθη" γράφει:

"Καλότυχοι οι νεκροί που λησμονάνε/την πίκρα της ζωής...". Και δεν ακολουθεί μόνο τους ανθρώπους (ζωντανούς και νεκρούς) αλλά και τα άψυχα:

"Καλότυχα είναι τα βουνά, ποτέ τους δε γερνάνε.

Το καλοκαίρι πράσινα και το χειμώνα χιόνια..."

Το ζητούμενο είναι, αν ο άνθρωπος μπορεί να επηρεάσει την τύχη του, έτσι, ώστε ν' αποφεύγει την κακοτυχία. Η πείρα της ζωής έδειξε ότι, εν μέρει, αυτό είναι δυνατό, αν πορεύεται στη ζωή με περισκεψη και αποφεύγει τις κακοτοπιές. Υπάρχουν όμως και απρόβλεπτες καταστάσεις και γεγονότα που είναι πάνω από τις δυνάμεις του να τα ελέγξει.

Η μοίρα απασχολούσε πολύ τους αρχαίους προγόνους μας, που θεοποιούσαν τα σημαντικά πράγματα στη ζωή, και γ' αυτό δεν υπάρχει αρχαίος συγγραφέας που να μην έχει γράψει για τις μοίρες που φέρνουν καλοτυχία ή κακοτυχία στους ανθρώπους.

Ο Όμηρος ορίζει τις μοίρες να καθοδηγούνται από την Αίσα, που είναι αγαθοποιός θεότητα, σύνθρονη του Δία. Η Αίσα πέθανε, αλλά μας άφησε τις λέξεις: αισίο-δοξος, αισιο-δοξία και το επίθετο αίσιο-α -α (αίσιον τέλος).

Σύμφωνα με τον Ησίοδο (8ος αι. π.Χ.) οι μοίρες που αποφάσιζαν για την τύχη (καλή ή κακή) του ανθρώπου ήταν τρεις: Η Κλωθώ, η Λάχεσις και η Άτροπος και είχαν επικεφαλής τον Δία. Η Κλωθώ κλώθει, δηλαδή γνέθει το νήμα της ζωής κάθε ανθρώπου. Η Λάχεσις μοιράζει τους κλήρους, τους λαχνούς, ό,τι έλαχε στον καθένα. Και η Άτροπος, που η απόφασή της δεν έχει τροπή, δεν αλλάζει, κόβει το νήμα και τερματίζει τη ζωή.

Οι τρεις μοίρες: Κλωθώ, Λάχεσις, Άτροπος

Ο Πλάτων, σύμφωνα με σχετική περιγραφή του στην "Πολιτεία", γράφει: "Γύρω από το αδράχτι και σε ίσες αποστάσεις, κάθονταν επάνω στο θρόνο οι τρεις μοίρες, θυγατέρες της Ανάγκης, η Λάχεση και η Κλωθώ και η Άτροπος, με άσπρα φορέματα και με στέμματα στο κεφάλι και συνόδευαν με το τραγούδι τους την αρμονία των Σειρήνων, ψάλλοντας η Λάχεση τα περασμένα, η Κλωθώ τα τωρινά και η Άτροπος τα μέλλοντα. Η Κλωθώ αγγίζοντας, κατά διαλείμματα, με το δεξί της χέρι βοηθούσε στην εξωτερική περιστροφή του αδραχτιού, η Άτροπος πάλι με το αριστερό της χέρι βοηθούσε τις εσωτερικές περιστροφές και η Λάχεση πιάνοντας τότε με το δεξί και τότε με το αριστερό της χέρι, βοηθούσε και στα δυο είδη των περιστροφών". Υπάρχουν και άλλες παραλλαγές του μύθου.

Οι μύθοι αυτοί διατηρήθηκαν και στα νεότερα χρόνια στις λαϊκές παραδόσεις, και από τις αντιλήψεις αυτές δημιουργήθηκαν οι φράσεις "της μοίρας τα γραμμένα" και "ό,τι γράφει, δεν ξεγράφει". Απαράλλαχτα όπως στους μύθους της αρχαιότητας, έτσι αναφέρονται και στις λαϊκές παραδόσεις στο μοίρασμα της τύχης στους ανθρώπους: "Η μία με τη ρόκα γνέθει, η άλλη με τ' αδράχτι τυλίγει την κλωστή και κάθε τυλιξιά είναι κι ένας χρόνος· όταν τελειώσει το μοίρασμα, η Άτροπος παίρνει το ψαλίδι και κόβει την κλωστή. Αν σπάσει η κλωστή πριν τελειώσει το μοίρασμα, τα παραιτούν και οι Μοίρες και φεύγουν· και το παιδί θα ζήσει τόσα χρόνια, όσες τυλιξιές έχει το αδράχτι".

Το σπινθηροβόλο ελληνικό πνεύμα με τους χαριτωμένους αυτούς μύθους προσπαθούσε να δώσει μια πειστική εξήγηση για τη μοίρα και το ριζικό των ανθρώπων, για το μοίρασμα της καλοτυχίας και της κακοτυχίας, και προπαντός για το άδικο πρόωρο κόψιμο του νήματος της ζωής από τη μοίρα Άτροπο, που η απόφασή της δεν είχε τροπή, ήταν αναπότρεπτη: "ό,τι γράφει, δεν ξεγράφει".

Ωστόσο, όπως γράφουμε στην αρχή, οι αρχαίοι δεν πίστευαν ότι η μοίρα του ανθρώπου καθορίζεται ολόκληρα από θεότητες και αγαθοποιά ή κακοποιά πνεύματα, αλλά έχει κι εκείνος λόγο στη δημιουργία της μοίρας/τύχης του. Γι' αυτό και στο θαλασσοπόρο που ναυάγησε και ζητούσε τη βοήθεια της Αθηνάς, του είπαν:

"Συν Αθηνά και χείρα κίνει". Δεν φτάνει δηλαδή να ζητάς τη βοήθεια του θεού/θεάς, αλλά πρέπει να κουνήσεις και τα χέρια σου. Είναι μια διαχρονική συμβουλή 25 αιώνων, που δεν πρέπει να τη λησμονούμε.-

Ο νέος Διογένης

Επιστολή στον Πρωθυπουργό

Με αφορμή την επίσκεψη του πρωθυπουργού στην Αργιθέα συντάχθηκε και παραδόθηκε επιστολή αγωνίας των κατοίκων της Ραχούλας - Νεραΐδας και Καροπλεσίου με αίτημα την ένταξη στο πρόγραμμα αποκατάστασης των ζημιών του Ιανού, τμημάτων επαρχιακών οδών που παραμένουν εκτός της εργολαβίας.

"Κύριε πρωθυπουργέ,

με ευκαιρία την επίσκεψή σας στην Αργιθέα και στο Ανηρό Καρδίτσας με σκοπό την παρακολούθηση και επίβλεψη των έργων αποκατάστασης των καταστροφών του Ιανού θα θέλαμε να σας εκφράσουμε την αγωνία μας για τη μη ένταξη στο πρόγραμμα αποκατάστασης τμημάτων επαρχιακών οδών από Σαραντάπορο έως Νεραΐδα, από Ίταμο έως Καροπλεσι και ο επαρχιακός δρόμος Ραχούλας - Παλιοζωγλόπι - Ίταμου που είναι βασικοί άξονες σύνδεσης των χωριών μας με τον υπόλοιπο κόσμο. Οι μεγάλες καταστροφές του Ιανού στους αναφερόμενους επαρχιακούς δρόμους έχουν ήδη γνωστοποιηθεί αναλυτικά πολλές φορές εγγράφως σε όλους τους αρμόδιους φορείς του Δήμου, της περιφέρειας, της αντιπεριφέρειας, όπως και στο αρμόδιο υπουργείο. Παρ' όλα αυτά παραμένουν οι ζημιές όπως είχαν γίνει τη μέρα της μεγάλης καταστροφής. Αυτοί οι δρόμοι έχουν καταστεί πολύ επικίνδυνοι και υπάρχει πάντα πολύ μεγάλη πιθανότητα αποκλεισμού ή ακόμη και εγκλωβισμού των διερχομένων κατοίκων της περιοχής, των επισκεπτών αλλά και κτηνοτρόφων όπως και γεωργών πολλών οικισμών της κάθε κοινότητας. Η αποκατάσταση αυτών των τμημάτων των κατεστραμμένων επαρχιακών δρόμων έμεινε εκτός της εργολαβίας αποκατάστασης, χωρίς κανείς μας να γνωρίζει τον λόγο. Κάθε προσπάθεια, που κάναμε μέχρι τώρα, και ενώ έχουν περάσει δύο χρόνια από την καταστροφή, δεν απέδωσε. Έχουμε μείνει στις υποσχέσεις και σε λίγο μπαίνουμε στον τρίτο χειμώνα με κατεστραμμένους δρόμους. Τα χωριά και οι οικισμοί υποφέρουν και οι άνθρωποι διέρχονται από αυτά τα σημεία πάντα με τον φόβο του ατυχήματος. Ζητάμε από εσάς την άμεση παρέμβασή σας, ώστε να μπει όσο γίνεται γρηγορότερα ένα αίσιο τέλος στην αγωνία μας με αυτό το μεγάλο πρόβλημα. Ζητάμε να ενταχθούν άμεσα στο πρόγραμμα αποκατάστασης ζημιών ΙΑΝΟΥ οι επαρχιακοί δρόμοι Σαραντάπορο - Νεραΐδα, Ίταμος-Καροπλεσι και Ραχούλα-Παλιοζωγλόπι-Ίταμος, με επέκταση της εργολαβίας που έχει αναλάβει την υλοποίηση του έργου αποκατάστασης, έτσι ώστε να μπορέσουμε σε πρώτη φάση να μετακινήσουμε ομαλά και χωρίς φόβο για να μπορέσουμε στη συνέχεια να κλείσουμε και τις υπόλοιπες πληγές που άφησε πίσω της η θεομηνία.

Επιτροπές κατοίκων Νεραΐδας, Καροπλεσίου, Ραχούλας, του δήμου Καρδίτσας, Μορφωτικός Σύλλογος Ραχούλας, Σύνδεσμος απανταχού Καροπλεσιτών, Εξωραϊστικός και Μορφωτικός Σύλλογος Νεραΐδας, Καροπλεστική λέσχη δράσεων.

Για την αντιγραφή
Γιάννης Φ. Γριβέλλας

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Του Συνοικιακού Συμβουλίου οικιστών
του οικισμού Ίταμου της κοινότητας Ραχούλας

ΠΡΟΣ

Τον κ. Δήμαρχο Καρδίτσας
Κοιν. κ. Πρόεδρο Ραχούλας

Θέμα: Το δίκτυο ύδρευσης του οικισμού και η βρύση Ίταμου

Κύριε Δήμαρχε,

αφ' ότου η περιοχή μας εντάχθηκε στο Δήμο Καρδίτσας η συμβολή του Δήμου στην επίλυση των προβλημάτων του οικισμού μας υπήρξε αμελητέα ως μηδαμινή και αγωνιζόμαστε μόνοι μας, με τις ισχνές δυνάμεις μας να επιλύσουμε όσα από τα προβλήματα του οικισμού εμπίπτουν στις δυνατότητές μας. Αφ' ότου δε η ΔΕΥΑΚ εγκατέλειψε τον οικισμό στο έλεος του Θεού, προέκυψε οξύτατο και το πρόβλημα της ύδρευσης, τόσο του οικισμού όσο και πλήθους κατοίκων όμορων οικισμών αλλά και πολλών Καρδίσιων, οι οποίοι υδρεύονται περιστασιακά από τη βρύση Ίταμου, της οποίας το νερό κρίνουν ως καθαρό και υγιεινό.

Το συμβούλιο του οικισμού μας, με προσωπική εργασία των μελών του, καθαρίζει τις πηγές και το δίκτυο ύδρευσης του οικισμού αλλά, ως μη όφειλε, και της κοινοτικής/δημοτικής βρύσης Ίταμου κατ' έτος. Στη φετινή μέτρηση της ποιότητας του νερού, από τη ΔΕΥΑΚ, με πρωτοβουλία του συμβουλίου μας, παρατηρήθηκαν κάποια προβλήματα μόλυνσης του νερού, κυρίως της δημοτικής βρύσης Ίταμου.

Μη αναμένοντας κάποια βοήθεια (απουσία η ΔΕΥΑΚ) επιδοθήκαμε σε επαναληπτικό καθαρισμό και χλωρίωση των πηγών και προσήλθαμε για νέα μέτρηση, της οποίας τα αποτελέσματα σας αποστέλλουμε. Δοθέντος ότι το νερό της βρύσης Ίταμου βρέθηκε κατά την τελευταία μέτρηση κατάλληλο για χρήση, από κάθε άποψη, ζητούμε, αφ' ενός να ενημερωθεί ο κόσμος ότι μπορεί να υδρευτεί άφοβα, και αφ' ετέρου να στρέψει ο Δήμος το ενδιαφέρον του και στα προβλήματα των μικρών ορεινών οικισμών, όπως είναι ο Οικισμός Ίταμου.-

Με εκτίμηση

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο πρόεδρος

Αριστοτέλης Κατσιούλας

Πεζογέφυρα στο Παλιοζωλόπι

Μια νοσταλγική παραδοσιακή φωτογραφία, που ανάρτησε στο ΦΜ το "Πλιοζωλόπι-Ραχούλα, μόνη μας πατρίδα τα παιδικά μας χρόνια". Υπήρχαν δυο τρεις τέτοιες κατά μήκος του ποταμιού· τις χρησιμοποιούσαν οι τσοπάνηδες για να περνούν απέναντι τα γιδοπρόβατα. Τώρα αποτελούν παγίδες για όποιον επιχειρήσει να περάσει.

Φως στο τούνελ για το δρόμο Ραχούλα-Παλιοζωλόπι-Ίταμο;

Πληροφορούμαστε ότι στην επίσκεψη του υφυπουργού δημοσίων έργων κ. Γεωργίου Καραγιάννη στην Καρδίτσα, συζητήθηκε το θέμα χορήγησης συμπληρωματικών πιστώσεων για την αποκατάσταση των καταστροφών του "Ιανού" στο οδικό δίκτυο του νομού μας. Μεταξύ των έργων που προτάθηκαν περιλαμβάνεται και ο δρόμος Ραχούλα - Παλιοζωλόπι - Ίταμος. Εκτιμούμε όμως, ότι από τις υποσχέσεις μέχρι την εκτέλεση του έργου υπάρχει μεγάλη απόσταση. Ας κινηθούν προς αυτή την κατεύθυνση και οι τοπικοί Παράγοντες. "Συν Αθηνά και χείρα κίνει"!

